

Η ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ - ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΩΝ

ως πτυχή του εξουσιαστικού,
καπιταλιστικού και πατριαρχικού κόσμου

οι εισηγήσεις και η συζήτηση
από την εκδήλωση που
πραγματοποιήθηκε
από πρωτοβουλία
συντροφισσών της ανοιχτής
συνέλευσης αναρχικών -
αντιεξουσιαστών στην
κατάληψη Λέλας
Καραγιάννη 37 στις
27 Σεπτέμβρη 2006

συντροφισσες από την αναρχική συλλογικότητα "Κύκλος της Φωτιάς"

Η ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ -ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΩΝ-

ως πτυχή του εξουσιαστικού,
καπιταλιστικού και πατριαρχικού κόσμου

Κοίταξε, πηγαίνουν σε ένα ατζέντη στη Ρωσία, και τους λένε ότι χρειάζονται χρήματα προκειμένου να ζήσουν οι ίδιες και οι οικογένειές τους. Αυτός τους λέει ότι θα τους στείλει σε ένα κλαμπ στην Ελλάδα και εκεί απλά θα χορεύεις και θα πίνεις ένα ποτό με τους πελάτες. Τίποτα άλλο. Δεν τους λένε ότι θα πρέπει να χορεύουν πάνω στα πόδια του πελάτη. Δεν τα γνωρίζουν αυτά καθώς και ότι θα είναι ίσως κλειδωμένες μέσα σε ένα δωμάτιο ξενοδοχείου και θα δέχονται πελάτες χωρίς να τους επιτρέπεται να βγουν (...) Τις πιέζουν να κάνουν άσχημα πράγματα... καταλαβαίνεις, σεξουαλικές μαλακίες. 1

Trafficking (=μεταφορά γυναικών προς εξώθηση στην καταναγκαστική πορνεία). Ένας όρος ουδέτερος, άχρωμος, αποπροσανατολιστικός από το πραγματικό περιεχόμενο της έννοιας. Χαρακτηριστικά, προσιδιάζει στο λαθρεμπόριο ναρκωτικών και όπλων και στη διακίνηση μεταναστών, λαθραία, από τη μία χώρα στην άλλη. Έτσι ονομάζεται το

σύγχρονο σκλαβοπάζαρο γυναικών και παιδιών στις χώρες της "πολιτισμένης Δύσης". Πίσω από εκεί κρύβεται μία από τις χειρότερες μορφές εκμετάλλευσης και καταναγκασμού της ύπαρξης χιλιάδων γυναικών, που εκτός από τον προσδιορισμό του φύλου τους, χαρακτηρίζονται από τη φτώχεια και από τη μετανάστευση.

Η καταναγκαστική πορνεία άρχισε να κάνει την εμφάνισή της στον ελλαδικό χώρο στις αρχές του 1990, παραμερίζοντας σιγά-σιγά την παραδοσιακή πορνεία. Αυστηρά προσδιορισμένη και επικεντρωμένη στην όσο το δυνατόν πιο εντατική εκμετάλλευση μεταναστριών γυναικών από τις λεηλατημένες από τα καπιταλιστικά κέντρα της Δύσης χώρες της ανατολικής Ευρώπης (μετά την πρόσφατη τότε κατάρρευση του "υπαρκτού σοσιαλισμού") και των Βαλκανίων (στις αρχές του πολέμου στη Γιουγκοσλαβία), η σωματεμπορία παγιώθηκε οριστικά το 1993 και οι ρυθμοί της πλέον είναι ανοδικοί. Γυναίκες από τη Ρωσία, την Αλβανία, την Ουκρανία, τη Βουλγαρία, την Πολωνία, το Κόσοβο, τη Ρουμανία,

αλλά και από χώρες ασιατικές, όπως από τις Φιλιππίνες και την Ταϊλάνδη, υποβιβάστηκαν στο ρόλο ενός άψυχου αντικειμένου, κλεισμένες στα μπουρδέλα-φυλακές των προαγωγών τους. Γυναίκες οι οποίες, απελπισμένες από την οικονομική κατάσταση στις χώρες τους, ζητούσαν μια θέση στον "ευρωπαϊκό παράδεισο", κατέληξαν στα χέρια μεταλλάξιμο είδος, προς πάσα χρήση. Υπάρχουν κυρίως τρεις τρόποι μέσω των οποίων οδηγούνται γυναίκες στην καταναγκαστική πορνεία: 1) Μέσω γραφείων ευρέσεως εργασίας στις χώρες καταγωγής τους όπου τους υπόσχονται υψηλούς μισθούς, δουλεύοντας ως καθαρίστριες, σερβιτόρες, χορεύτριες κ.λπ. 2) Μετά από απαγωγή ή πώληση από την οικογένειά τους. 3) Γνωρίζοντας ότι θα εργαστούν ως πόρνες, αλλά αγνοώντας κάτω από ποιες συνθήκες -εγκλεισμός, πώληση σε σωματέμπορους. Μεταφέρονται συνήθως διασχίζοντας τα σύνορα "λαθραία" χωρίς καθόλου χαρτιά ή με τα χαρτιά τους παρακρατημένα από τους διακινητές σε χώρες της Ευρώπης-φρούριο όπου οι μετανάστες έρχονται αντιμέτωποι με το σκληρότερο πρόσωπο του κράτους. Βρίσκονται άμεσα εξαρτημένες, εφόσον υποχρεούνται να ξεπληρώσουν το σωματέμπορο για τη μεταφορά τους, ζώντας πάντα με την απειλή απέλασης από το ελληνικό κράτος. Από εκεί και πέρα υφίστανται τον έσχατο εξευτελισμό και πραγματοποίηση του σώματός τους. Κρατούνται σε "αόρατες" φυλακές. Ξυλοδαρμοί, βιασμοί, βασανιστήρια, εθισμοί στα ναρκωτικά και στο αλκοόλ με σκοπό την πλήρη καθυπόταξή τους συμβαίνουν πίσω από τα πολυτελή φώτα νυχτερινών κέντρων και στριптиζάδικων, πίσω από την "αθωότητα" των αγγελιών στις εφημερίδες, πίσω από την ανωνυμία του διαδικτύου (με τεράστια ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια). Οι αριθμοί σοκάρουν. Κατά τη χρονική περίοδο 1990-2000, 77.500 γυναίκες και ανήλικα κορίτσια βρέθηκαν υπό καθεστώς καταναγκαστικής πορνείας στην Ελλάδα, σε ένα σύνολο 85.000 εκδιδόμενων. Την ίδια περίοδο, τα έσοδα της πορνείας εκτιμώνται σε 7,3 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ υπολογίζεται ότι περίπου 60.000 άτομα αποκόμισαν κέρδη από αυτό το απάνθρωπο καθεστώς δουλείας. Μόνο το 2000, στην Ελλάδα οδηγήθηκαν στην καταναγκαστική πορνεία 23.000 γυναίκες και ανήλικα κορίτσια.² Ένα άριστα οργανωμένο δίκτυο με επιχειρηματική και οικονομικά προσανατολισμένη νοοτροπία πουλά και αγοράζει γυναίκες στα σύγχρονα σκλαβοπάζαρα του καπιταλισμού.

Ο καπιταλισμός εμφανίζεται σε μία από τις βαρύτερες μορφές του, μορφή η οποία ωστόσο είναι απόλυτα σύμφωνη με την εφαρμογή του, μέσω του εκβιασμού της εργασίας πάνω στα σώματα γυναικών, ευάλωτων λόγω της ταξικής τους θέσης, υποκειμένων στα ρατσιστικά στερεότυπα της "ρωσίδας πόρνης", της "βουλγάρας χορεύτριας", της "αλβανίδας καθαρίστριας". Ο στόχος είναι η εκμετάλλευση μέχρι την πλήρη εμπορευματοποίηση και υποταγή. Η καταναγκαστική πορνεία κατέχει την τρίτη θέση σε πηγή κερδών, με έσοδα 4,2 δις. ευρώ ετησίως, μετά το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών παγκοσμίως. Οι γυναίκες αυτές, παράλληλα, βιώνουν την ολοκληρωτική απαξίωση από μεγάλη μερίδα του κοινωνικού συνόλου, σε αντίθεση με τις πόρνες των οίκων ανοχής στα παλαιότερα χρόνια, οι οποίες, έστω και ως περιθωριακά κομμάτια, κατείχαν μία θέση μέσα σε αυτό. Θεωρούνται εθνικά και πολιτισμικά "κατώτερες" και βιώνουν τον αγριότερο εξαναγκασμό μέχρι την πλήρη καθυπόταξη και εξάρτηση από τα αφεντικά τους.

"Δεν έχουν επιλογή. Πολλά κλαμπ χρεώνουν τις κοπελιές να φύγουν για μια ώρα με έναν πελάτη σε μέρος που έχει κλείσει το ίδιο το κλαμπ γι' αυτές τις δουλειές. Κλείνουν κάποια δωμάτια σε ξενοδοχείο (...) Έρχονται πολλές φορές πίσω οι κοπέλες στο κλαμπ και είναι χτυπημένες ή καμένες με τσιγάρα... και άλλες τέτοιες μαλακίες και αυτές συνεχίζει να έρχεται στο κλαμπ σαν πελάτης".

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις του εφιάλτη που βιώνουν τόσες χιλιάδες γυναίκες, ακόμη και ανήλικες, όπου από το 1990 μέχρι το 2000 εντοπίζονται 1.600 περίπου κάτω των 18 ετών, με έσοδα για τους σωματεμπόρους 434 εκατομμύρια ευρώ περίπου 3, είναι οι ιστορίες της Όλγας, της Τζίνας και της Καμέλιας.

Το 1998 φτάνει στην Ελλάδα, για την αναζήτηση μιας καλύτερης τύχης, η Όλγα Μπ. από την Ουκρανία. Οι σωματέμποροι της υπόσχονται, όπως και σε πολλές άλλες κοπέλες, ότι θα εργαστεί ως χορεύτρια σε νυχτερινό κέντρο. Εκεί την υποχρεώνουν να κάνει σεξ με τους "πελάτες". Εκείνη αρνείται. Τότε ο σωματέμπορος καταφεύγει στο μπάτσο Νικόλαο Μπρικόλια, ο οποίος βιάζει τη 19χρονη Όλγα σε ένα ξενοδοχείο. Η Όλγα δραπετεύει από το νταβατζή της, καταφεύγει στη Ζάκυνθο όπου και δουλεύει για να πληρώσει κάποιον να σκοτώσει το βιαστή της. Κάποια στιγμή συλλαμβάνεται επειδή

δεν έχει χαρτιά. Τότε καταγγέλλει το περιστατικό. Μέσα στις δικαστικές αίθουσες "βιάζεται" για δεύτερη φορά. Η λεπτομερής εξιστόρηση της σεξουαλικής κακοποίησής της, η συνάντηση με το βιαστή της, η απαξιωτική στάση των δικαστών και η εξουσιαστική φύση του δικαίου που διαπνέεται σαφώς από τον έμφυλο, ταξικό και φυλετικό ρατσισμό, οδηγούν στην ολοκλήρωση του εφιάλτη. Να σημειώσουμε ότι η Όλγα δεν κλήθηκε καν να καταθέσει, ενώ ο Μπρικόλιας αθωώθηκε και πλέον υπηρετεί κανονικά.

"Όσο και να πιστεύεις ότι έχεις απομονώσει το σώμα σου, δεν γίνεται. Τα πάντα γράφονται μέσα σου. Μέσα στο μυαλό σου ακόμα και αν πιστεύεις ότι τα έχεις σβήσει και... φρικάρεις. Λες τι κάνω εγώ εδώ".

Η Τζίνα Μ. και η Καμέλια Π., 16 και 15 χρονών αντιστοιχα από τη Ρουμανία, πείστηκαν από συμπατριώτη τους να έρθουν στην Ελλάδα για δουλειά. Από εκεί ξεκινά και ο βασανισμός τους. Παρακράτηση διαβατηρίων, συνεχείς μεταφορές και ανταλλαγές μεταξύ αφεντικών-σωματεμπόρων. Τελικά καταλήγουν στα χέρια του νταβατζή Σωτήρη Μάνη, ιδιοκτήτη ενός στούντιο μασάζ όπου κοπέλες κρατούνται έγκλειστες και υποχρεώνονται να κάνουν σεξ με τους "πελάτες". Τους είπαν ότι θα δουλεύουν χωρίς αμοιβή για να ξεπληρώσουν τα έξοδα του ταξιδιού τους. Η Τζίνα και η Καμέλια, στις καταθέσεις τους υποστήριξαν ότι το κύκλωμα είχε την αμέριστη συνεργασία των αστυνομικών του τμήματος αλλοδαπών Γλυφάδας, που βρισκόταν απέναντι από το στούντιο μασάζ, οι οποίοι έρχονταν, βίαζαν και έφευγαν, συμμετέχοντας ή παρέχοντας κάλυψη στο κύκλωμα. Τελικά η Τζίνα κατάφερε να αποδράσει. Η Καμέλια και μια ακόμη 18χρονη κοπέλα όταν επιχειρήσαν να αποδράσουν έπεσαν στα χέρια των μαστροπών τους, όπου τις κακοποίησαν και συνέχισαν να τις εκμεταλλεύονται. Κάποια στιγμή ο Μάνης συνελήφθη και τελικά αφέθηκε ελεύθερος με περιοριστικούς όρους, σε αντίθεση με τη Τζίνα, η οποία παρέμεινε επί δύο μήνες κρατούμενη στη ΓΑΔΑ με την απειλή απέλασης.

"Απλά εκείνη τη στιγμή κλειδώνεις το σώμα σου και σταματάς να το νιώθεις. Έτσι πρέπει... είναι πολύ σημαντικό να το κλειδώνεις".

Στα μονόστηλα των εφημερίδων, μπορεί να εντο-

πιστεί και η ιστορία μιας 29χρονης Βουλγάρας, η οποία όταν κατέφυγε στην αστυνομία για να καταγγείλει το μαστροπό της, στην Ιαλυσό της Ρόδου, βιάστηκε από τρεις μπάτσους με την ανοχή άλλων τεσσάρων επί έξι συνεχόμενες μέρες.⁴ Είναι εμφανής, αλλά και δεδομένη η συνεργασία μπάτσων και δικαστών για την κάλυψη των σωματεμπόρων, με τη σιωπή των ΜΜΕ να λειτουργεί ως αρωγή στην ενοχοποίηση και απαξίωση των γυναικών-θυμάτων της σωματεμπορίας εμπλουτίζοντας τα ρατσιστικά στερεότυπα για αυτές.

"Μπορείς να δεις τα μάτια τους και να καταλάβεις τι είναι ο καθένας. Κοίταξε... για μένα ένα strip club ισοδυναμεί με κελί φυλακής. Λειτουργεί σκόπιμα σαν κελί φυλακής".

Στο καθεστώς αυτό του σύγχρονου δουλεμπορίου, οι γυναίκες υπόκεινται στους νόμους της προφοράς του νταβατζή και της ζήτησης του "πελάτη". Αυτού του "αόρατου ήρωα" της καταναγκαστικής πορνείας. Αυτού που δε διστάζει, γιατί έτσι επιτάσσει "η ανδρική του φύση", να κυριαρχήσει με τους πιο βάρβαρους τρόπους σε ανθρώπους ενός "κατώτερου" φύλου, προερχόμενους από μια "κατώτερη" χώρα, ζώντας υπό "κατώτερες" συνθήκες. Η σχέση εκδιδόμενης-"πελάτη" είναι μια σχέση ιδιοκτησίας. Είναι μια από τις μορφές που παίρνει η σχέση των φύλων στη σύγχρονη κοινωνία. Υπολογίζονται περίπου σε 1.900.000 οι "πελάτες" της πορνείας γενικά τη δεκαετία 1990-2000. 5 Η πορνεία στην καταναγκαστική μορφή της είναι μια πορνεία των μεσαίων και αγροτικών στρωμάτων, με στροφή προς την επαρχία.

Αρκεί να αναλογιστεί κανείς ότι η γυναίκα που υφίσταται την καταναγκαστική πορνεία, εκδίδεται κατά μέσο όρο 1.048 φορές κάθε χρόνο, σύμφωνα με στοιχεία που αφορούν τη δεκαετία από το 1990 μέχρι το 2000, ενώ ο μέσος όρος "χρήσης" της είναι 20 μήνες. Μετά είτε δουλεύουν πλέον ως πόρνες είτε επιστρέφουν στην πατρίδα τους με το φόβο του στιγματισμού.

Κακοποίηση, ασθένειες και νοσήματα, με πιο διαδεδομένο τον ιό του AIDS, μόνιμες σωματικές βλάβες, αυτοκτονίες στα μπουντρούμια-φυλακές, βιασμοί, ψυχολογική βία, δολοφονίες κοριτσιών, κατεστραμμένη σεξουαλική ζωή, βασανιστήρια, απαγωγές, απελάσεις και υποταγή στις ορέξεις σωματεμπόρων και "πελατών", συνθέτουν το σκληρό της φρίκης που βιώνουν καθημερινά γυναίκες πα-

γκοσμίως, τη στιγμή που συμπυκνώνεται στα πρόσωπά τους η έμφυλη, ταξική και φυλετική εκμετάλλευση και καταπίεση.

1. Τα απόσπασμα που παρεμβάλλονται στο κείμενο είναι από συνεντεύξεις γυναικών που δουλεύουν ως χορεύτριες σε στριптиζάδικα, ορισμένες από τις οποίες εξαναγκάζονται στην πορνεία. Περιέχονται στη διδακτορική διατριβή "καλλιτεχνικός χορός-πορνεία-σεξ σόου / νοσηματοδοτήσεις του σώματος σε μια επαγγελματική ομάδα / ταυτότητα και κοινωνικός αποκλεισμός" της Μπέμπελη Δ., Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2003

2. Γ. Λάζος, Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στην Ελλάδα, Η εκδόση, Αθήνα 2002.

3. Γ. Λάζος, ο.π.

4. Αναρχικό Δελτίο νο39

5. Γ. Λάζος, Πορνεία και διεθνική σωματεμπορία στην Ελλάδα, Ο πελάτης, Αθήνα 2002.

*

ΓΙΑ ΤΟ TRAFFICKING

Ο όρος trafficking, δηλώνει την παράνομη διακίνηση πραγμάτων, εμπορευμάτων ή ανθρώπων και αποτελεί ως εκ τούτου μέρος του λόγου της κυριαρχίας. Αποτελεί έναν ουδέτερο, εξωραϊσμένο όρο, για την καταναγκαστική πορνεία, το δουλεμπόριο γυναικών, υποβιβάζοντας μ' αυτόν τον τρόπο τη γυναίκα στη θέση του αντικειμένου και δίνοντας τελικά έτσι, το στίγμα των σχέσεων εξουσίας που υφίσταται.

Η γλώσσα δεν αποτελεί ένα ουδέτερο εργαλείο, αντιθέτως κατασκευάζει και αναπαράγει συγχρόνως συγκεκριμένες αξίες, πρότυπα και συμπεριφορές, που συνάδουν με τις επιδιώξεις της κυριαρχίας, σε σχέση με το εκάστοτε εξουσιαστικό κοινωνικό-πολιτικό πλαίσιο. Απεικονίζει τελικά τις διακρίσεις, τις ιεραρχήσεις και αξιολογήσεις, αλλά και κατασκευάζει την έμφυλη ανισότητα και καταπίεση στις διάφορες εκφάνσεις της.

Για αυτούς τους λόγους, δε θα χρησιμοποιήσουμε τον όρο trafficking, αλλά αυτόν της καταναγκαστικής πορνείας, του δουλεμπορίου των γυναικών, διότι πιστεύουμε ότι ανταποκρίνεται πληρέστερα, στον εξαναγκαστικό, βίαιο, σεξιστικό, εξουσιαστικό και εκμεταλλευτικό χαρακτήρα αυτής της πραγματικότητας.

Γυναίκα μετανάστρια

Σ' έναν εξουσιαστικό, πατριαρχικό, καπιταλιστικό κόσμο, οι γυναίκες είναι πιο ευάλωτες στη φτώχεια, την εκμετάλλευση και καταπίεση, υφίστανται περισσότερες διακρίσεις και αποκλεισμούς, λόγω του φύλου τους. Πολλαπλοί κοινωνικοί, πολιτικοί, οικονομικοί, πολιτισμικοί παράγοντες ωθούν και τις γυναίκες στην μετανάστευση.

Οι γυναίκες μετανάστριες στην Ελλάδα, προέρχονται κυρίως απ' τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ και απ' την Ασία, ενώ στην Ελλάδα τις περιμένουν σ' έναν επίσης πατριαρχικό κόσμο, νέοι αποκλεισμοί και ιεραρχήσεις.

Η ταξική τους θέση στη χώρα προέλευσής τους και η ανάγκη τους για επιβίωση, τις οδηγεί σ' ένα ακόμα πιο απάνθρωπο καθεστώς εκμετάλλευσης και καταπίεσης. Στο πρόσωπο άλλωστε της μετανάστριας συμπυκνώνεται η ταξική, φυλετική και κατά φύλο καταπίεση και εκμετάλλευση, που απορρέει από μία εξουσιαστική, καπιταλιστική, πατριαρχική

κή κοινωνία. Η ταξική της λοιπόν θέση, την εξαναγκάζει να υφίσταται ένα άθλιο εργασιακό καθεστώς, όπου η ίδια εμφανίζεται κοινωνικά απαξιωμένη και είναι κακοπληρωμένη, σε θέση πλήρους εξάρτησης προκειμένου να εξασφαλίσει τους ελάχιστους όρους για την επιβίωσή της.

Οι δουλειές που αναλαμβάνει, έχουν να κάνουν με την ταξική της θέση μέσα σε μία καπιταλιστική κοινωνία, έχουν όμως συγχρόνως να κάνουν και με τα έμφυλα στερεότυπα και τους κατά φύλο ρόλους, μέσα σε μία επίσης πατριαρχικά δομημένη κοινωνία. Η δουλειά λοιπόν που θα αναλάβει αποτελεί ένα στοιχείο καταναγκασμού, που ενυπάρχει φανερά ή μη, στις κοινωνικές συμβάσεις και προσδοκίες για την αρμόζουσα έμφυλη συμπεριφορά. Έτσι, γίνεται καθαρίστρια, υπηρέτρια, αποκλειστική νοσοκόμα, πόρνη. Δουλειές που μέσα σ' ένα πατριαρχικό σύστημα, σημασιοδοτούνται απ' τον εγκλεισμό της γυναίκας στην οικιακή σφαίρα, με τις δουλειές του σπιτιού, με τη φροντίδα των άλλων, αλλά και με την εξομοίωσή της στη θέση του αντικειμένου, προορισμένου να υπηρετεί τις σεξουαλικές "ανάγκες" του άντρα, χωρίς καμία δυνατότητα αυτοδιάθεσης της ύπαρξής της. Ένα επίσης παράδειγμα πραγματοποίησης της γυναίκας μετανάστριας, πραγματώνεται μέσα από τα γραφεία ευρέσεως συζύγου, όπου η μετανάστρια οδηγείται στο ρόλο της συζύγου, προκειμένου να εξασφαλίσει την επιβίωσή της.

Η γυναίκα μετανάστρια καταπιέζεται λόγω του φύλου, της τάξης και της καταγωγής της, ενώ μέσα απ' τους διάφορους κρατικούς, εξουσιαστικούς μηχανισμούς και θεσμούς, επιχειρείται όπως συμβαίνει και με τους μετανάστες γενικότερα, ο επίπλαστος διαχωρισμός μεταξύ "ντόπιων" και "ξένων" γυναικών, προβάλλοντας το ζήτημα της φυλετικής καταγωγής, κατασκευάζοντας ρατσιστικά και εθνικιστικά στερεότυπα, δημιουργώντας εχθρούς μεταξύ των ίδιων των προλετάρων γυναικών, που υφίστανται και την έμφυλη καταπίεση.

Επιπλέον τα προβλήματα των μεταναστριών γίνονται μέσω αυτού του επίπλαστου διαχωρισμού, "αόρατα" για τις υπόλοιπες γυναίκες, που θεωρούν ότι δεν τις αφορούν, αφού βρίσκονται σε θέση υπεροχής σε σχέση μ' αυτές. Η αντίληψη όμως αυτή, συνεπάγεται σκληρότερους όρους εκμετάλλευσης και γι αυτές τις ίδιες και εδραίωση των όρων της κυριαρχίας.

Ο ρατσισμός λοιπόν που υφίστανται οι μετανάστριες αποσκοπεί στη κατασκευή μίας επίπλαστης ταύτισης των συμφερόντων των υπόλοιπων γυναι-

κών με αυτά του κράτους και της πατριαρχίας, με αποτέλεσμα να επιτυγχάνεται η εσωτερική κοινωνική συνοχή, από τη μεριά των συμφερόντων του κράτους, ενώ σε διεθνές επίπεδο ο ρατσισμός, κάτω απ' την επίδραση των νέο- αποικιακών διεθνών σχέσεων, οδήγησε στο διαχωρισμό μεταξύ κρατών παραγωγής- εξαγωγής και κρατών εισαγωγής- κατανάλωσης του σύγχρονου αυτού δουλεμπορίου.

Η καταναγκαστική πορνεία αποτελεί ένα σημείο όπου συναντώνται η έμφυλη, ταξική αλλά και φυλετική εκμετάλλευση, ένα σημείο όπου σ' αντίθεση με την παραδοσιακή πορνεία, δεν υπάρχει καμία ψευδαίσθηση ελεύθερης επιλογής, ψευδαίσθηση η οποία είναι ούτως ή άλλως κοινωνικά προκαθορισμένη.

Πατριαρχία - Καπιταλισμός

Η καταναγκαστική πορνεία δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση παθογένεια του πατριαρχικού, καπιταλιστικού συστήματος, αλλά πτυχή και εκδήλωσή του.

Η πορνεία γενικότερα άλλωστε αποτελεί μία σχέση εξουσίας, ενώ στα πλαίσια του καπιταλισμού εμπορευματοποιούνται οι σεξουαλικές σχέσεις και επιδεινώνονται οι σχέσεις εκμετάλλευσης σε βάρος των εκδιδόμενων γυναικών.

Σ' έναν κόσμο λοιπόν, όπου η γυναίκα έχει το διπλό ρόλο να καταναλώνει και να καταναλώνεται, η γυναίκα αντιμετωπίζεται ως σεξουαλικό εμπόρευμα, πάνω στο οποίο ο άντρας στην περίπτωση της καταναγκαστικής πορνείας, φτάνει να έχει δικαίωμα ζωής και θανάτου.

Για το κράτος και τον καπιταλισμό, η καταναγκαστική πορνεία αποτελεί κάτι πολύ περισσότερο από μία απλή πηγή κέρδους. Το σύγχρονο αυτό δουλεμπόριο γυναικών έχει ως αποτέλεσμα την κατασκευή, εσωτερίκευση και διάχυση στο ευρύτερο κοινωνικό σώμα, εξουσιαστικών λογικών και πρακτικών, με τελικό σκοπό την αναπαραγωγή της κυριαρχίας, τη διατήρηση και διαιώνισή της. Η λογική και πρακτική για παράδειγμα, της εκμετάλλευσης και καθυπόταξης του ανθρώπου, αναπαράγεται και μέσα απ' την καταναγκαστική πορνεία. Η διάχυση και η οικειοποίηση αυτών των πρακτικών από ένα ευρύτερο σύνολο ανθρώπων, καθιστά φανερό τον τρόπο με τον οποίο το κράτος μέσω των θεσμών και των μηχανισμών του αποκτηνώνει τους υπηκόους του. Έτσι μπορεί η καταναγκαστική πορνεία, λόγω του αποκάλυπτα βίαιου χαρακτήρα της, να

μη νομιμοποιείται κοινωνικά, ταυτόχρονα όμως συντελείται μία ασυνείδητη κοινωνική νομιμοποίηση των λογικών και των πρακτικών της, στο επίπεδο της καθημερινής ζωής.

Επιπλέον, η καταναγκαστική πορνεία αποτελεί μέρος της συνολικότερης έμφυλης βίας που υφίστανται οι γυναίκες μέσα σε μία πατριαρχική κοινωνία, βία η οποία διαπερνά το σύνολο των κοινωνικών τους σχέσεων και αγγίζει ακόμα και τις πιο απλές καθημερινές τους στιγμές.

Η καταναγκαστική πορνεία μπορεί να είναι ένα από και ακραίο παράδειγμα έμφυλης βίας, όμως αυτό δε σημαίνει ότι οι πιο άδηλες μορφές της, που κινούνται ακόμα και στο επίπεδο ενός βλέμματος ή μιας χειρονομίας, δεν είναι καταπιεστικές και βίαιες.

Σεξουαλικότητα

Μέσα λοιπόν σ' αυτά τα πλαίσια, η σεξουαλικότητα της γυναίκας χρησιμοποιείται ως μηχανισμός κοινωνικού ελέγχου εναντίον της, τοποθετώντας το σώμα μέσα σ' ένα πολιτικό-οικονομικό πεδίο που το καθιστά χειραγωγήσιμο.

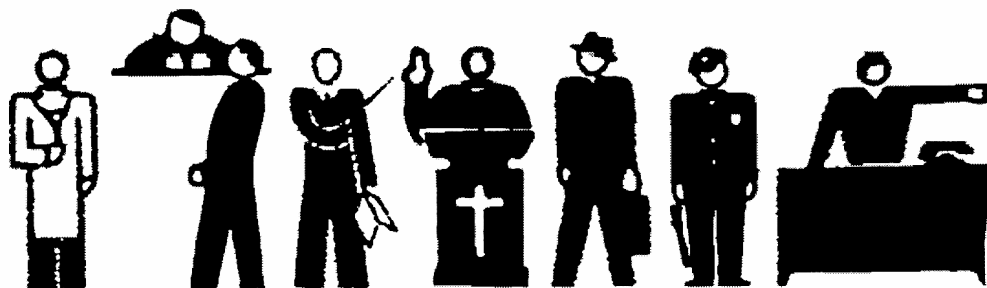
Η σεξουαλικότητα χρησιμοποιείται τελικά ως ένας τρόπος πρόσβασης των διαφόρων εξουσιαστικών μηχανισμών στο σώμα οι οποίοι δρουν σ' ένα επίπεδο βιοεξουσίας, αφού καθορίζουν την ύπαρξη στο σύνολό της. Η αλλοτριωμένη σεξουαλικότητα είναι ένας τρόπος με τον οποίο κατασκευάζεται κοινωνικά η σωματική υπόσταση. Έτσι, οργανώνεται μία σεξουαλικότητα οικονομικά χρήσιμη και πολιτικά ασφαλής, που συντελεί στην πραγματοποίηση της γυναίκας, πραγματοποίηση η οποία στην καταναγκαστική πορνεία παίρνει την πιο ακραία έκφρασή της.

Σε μία πατριαρχική κοινωνία, όπου η αυτοδιάθεση του γυναικείου σώματος αλλά και ολόκληρης της ύπαρξης της γυναίκας θεωρείται ως κάτι που αντιβαίνει τη "φύση" της, η συνθήκη αυτή, στην καταναγκαστική πορνεία, εκδηλώνεται χωρίς κανένα προκάλυμμα ή προφάσεις.

Όταν η σεξουαλικότητα του άντρα εμφανίζεται ως επιθετική και κατακτητική, σ' αντίθεση μ' αυτή της γυναίκας που εμφανίζεται ως παθητική και υποταγμένη πάντα απ' την οπτική γωνία του άντρα, στην καταναγκαστική πορνεία, η γυναίκα βρίσκεται σε μία θέση πλήρους υποταγής και εκμετάλλευσης από τον άντρα, του οποίου θεωρείται "φύσει" δικαίωμα η διαχείριση της σεξουαλικότητάς της, με βάση τις δικές του ορέξεις και επιθυμίες. Επιθυμίες που κι αυτές ορίζονται κοινωνικά και πολιτικά, μέσα σ' ένα σύστημα βασισμένο στην εξουσία ανθρώπου σε άνθρωπο το οποίο οδηγεί στην αλλοτρίωση της σεξουαλικότητας τόσο της γυναίκας, όσο και του άντρα, με τη διαφορά ότι η αλλοτριωμένη σεξουαλικότητα του άντρα φέρει τα χαρακτηριστικά του καταπιεστή, του κυρίαρχου αυτής της σχέσης.

Έτσι, το γυναικείο σώμα αναπροσδιορίζεται και συγκροτείται εκ νέου ως ένα αντικείμενο, του οποίου το νόημα και το περιεχόμενο έχει συγκροτηθεί έξω απ' αυτό, με σκοπό την αναπαραγωγή των υφιστάμενων σχέσεων κυριαρχίας, ενώ η θυματοποίηση και ο πατερναλισμός απέναντι στη γυναίκα και το σώμα της, δεν αποτελούν τίποτα άλλο παρά μία ακόμα έκφανση της πατριαρχίας και των στερεοτύπων που αναπαράγει, μέσω των οποίων αναπαρίσταται η γυναίκα ως ανίκανη να αυτοδιαθέσει την ύπαρξη της χωρίς την καθοδήγηση και την προστασία του άντρα.

*

Δουλεμπόριο μεταναστριών

Για τους μετανάστες που καταφέρνουν να φτάσουν στις καπιταλιστικές μητροπόλεις κυνηγημένοι από τη φτώχεια και το θάνατο, οι νόμοι υπαγορεύουν το ρόλο του αναλώσιμου σκλάβου ή ακόμα και του "εσωτερικού εχθρού" -κυρίως όταν πρόκειται για πρόσφυγες από εμπόλεμες περιοχές- ο οποίος απειλεί να μεταφέρει στο εσωτερικό της Δύσης τον πόλεμο που αυτή εξαπολύει στην περιφέρεια.

Σε κάθε περίπτωση, τόσο στο φάσμα της εντατικής εκμετάλλευσης όσο και της καταστολής, ισχύει σε βάρος τους ένα ειδικό καθεστώς το οποίο σχετικοποιεί την αξία της δικής τους ζωής, μιας ζωής που χωρίς κανένα πρόσχημα αντιμετωπίζεται ως συνάρτηση της αξίας χρήσης που έχουν στην καπιταλιστική αγορά.

Αποτύπωση αυτής της ειδικής συνθήκης είναι οι αντι-μεταναστευτικοί νόμοι, οι οποίοι εξαρτούν την παραμονή των μεταναστών στη χώρα από τα εχέγυα εργασίας που παρέχει το αφεντικό τους -καθιστώντας τους απόλυτα όμηρους στην πιο άγρια εκμετάλλευση, στα άθλια μεροκάματα και στον εκβιασμό να τους καταδώσει σε περίπτωση που δεν έχουν χαρτιά-, η θωράκιση των συνόρων που οδηγεί σε αμέτρητες δολοφονίες, τα πογκρόμ -"επιχειρήσεις σκούπα" από τα σώματα ασφαλείας, οι πολυμήνες κρατήσεις σε αστυνομικά τμήματα, οι απελάσεις, τα βασανιστήρια και οι καθημερινοί εξευτελισμοί. Μια ζοφερή πραγματικότητα που απλώνει τη βουβή σκιά της πάνω από τα ναρκοθετημένα σύνορα, τα χωράφια και τα γιαπιά, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης...

Για την απόκτηση συναίνεσης στην εκμετάλλευση και την καταστολή προσφύγων και μεταναστών, το κράτος και τα φερέφώνά του -ΜΜΕ- κατασκευάζουν εξαρτημένα κοινωνικά αντανakλαστικά μέσω της προπαγάνδας άλλοτε περί "εγκληματικότητας" και άλλοτε περί "τρομοκρατίας", εμφανίζοντας τους μετανάστες ως κίνδυνο για την κοινωνία, δαιμονοποιώντας ουσιαστικά την ταξική τους υπόσταση και την εθνική τους καταγωγή. Ενώ στην περίπτωση της μετανάστριας, τα στερεότυπα που ισχύουν για το φύλο της υπαγορεύουν τον προσανατολισμό που θα έχει η δική της αξία χρήσης.

Με ρατσιστικά, εθνικιστικά, πατριωτικά ιδεολογήματα επιχειρείται η συστράτευση της κοινωνίας με το κράτος απέναντι στον "ξένο". Ο ρατσισμός ε-

καταναγκαστική πορνεία

Ξάλλου είναι ένα από τα κατεχόμενη εργαλεία της κυριαρχίας για τη διαιώνισή της, αφού η κατασκευή ή πλαστών διαχωρισμών ανάμεσα στους καταπιεσμένους αφαιρεί το μοναδικό τους όπλο απέναντι στους δυνάστες τους, την αλληλεγγύη, και συνεπάγεται την πειθάρχησή τους στα αφεντικά, με την εξατομικευμένη ελπίδα -και την επί πτωμάτων επιδίωξη- μιας καλύτερης θέσης στην επιβεβλημένη κοινωνική ιεραρχία, με βάση την τάξη, την εθνικότητα, το φύλο.

Πρόκειται για έναν μηχανισμό κοινωνικού εκφασισμού, που στη συγκεκριμένη περίπτωση επιχειρεί να καταστήσει τους μετανάστες έναν πληθυσμό "αόρατο", ώστε ό,τι τους συμβαίνει να καλύπτεται από ένα πέπλο συνένοχης σιωπής, και ακόμα και η απόλυτη βαρβαρότητα έναντι του "ξένου" να μη δημιουργεί ρήγματα στην κοινωνική συνοχή.

Πρέπει να γίνει ξεκάθαρο πως αυτό που βιώνουν οι μετανάστες είναι κομμάτι του κόσμου που επιφύλασσουν ευρύτερα οι κυρίαρχοι για τους προλετάριους. Και αν για την επιβολή αυτού του κόσμου είναι απαραίτητη η βία της καταστολής, συνυφασμένη με τον αποκλεισμό πλατειών κοινωνικών στρωμάτων που λογιάζονται ως παρίες και έρχονται να αντιμετωπιστούν ως "ειδικές κατηγορίες", άλλο τόσο είναι απαραίτητη για το καθεστώς η εσωτερική εκύηση της βίας του στους κόλπους των καταπιεζόμενων, ούτως ώστε το κράτος να παρουσιάζεται ως προστάτης της κοινωνίας. Όταν οι καταπιεζόμενοι δεν αντιστέκονται στην οργανωμένη βία του κράτους και του καπιταλισμού, που είναι παρούσα μέσα στους καθημερινούς καταναγκασμούς, τότε δημιουργούνται συνθήκες κοινωνικού κανιβαλισμού και επικρατεί ο "πόλεμος όλων εναντίον όλων", ένας πόλεμος στον οποίο αντανakλάται η ιεραρχημένη οργάνωση της κοινωνίας.

Οι ιδεολογικοί στυλοβάτες της ολοκληρωτικής δημοκρατίας, για να αποκρύψουν και να εξωραϊσουν τα εγκλήματά της, μεταθέτουν χωρο-χρονικά ό,τι νοείται ως κτηνωδία. Αντίθετα με τις ρητορείες τους περί "προόδου", το βάθεμα της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης, η διείσδυση της εξουσίας στις πιο μύχιες πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης (τεχνολογία, βιοτεχνολογία κλπ.), η απογείωση των δυνατοτήτων ελέγχου και χειραγώγησης, η θε-

οποίηση του καπιταλισμού και η εμπορευματοποίηση κάθε πτυχής της ζωής συγκροτούν ένα περιβάλλον που επιτείνει την ανθρώπινη εξαχρείωση, εισάγοντας νέους τρόπους επιβολής, αλλοτρίωσης, πραγματοποίησης. Ενώ οι κυρίαρχοι επαιρούνται για τη δήθεν ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού, που βαφτίζεται σωτήρας των εγκλωβισμένων σε "τρίτοκοσμικές" εξουσιαστικές και πατριαρχικές δομές, στην πραγματικότητα και οι παλιές δομές επιβιώνουν, όσο εξυπηρετούν ως μέσα καθυπόταξης, και ανακαλύπτονται νέες, που εστιάζουν σε μια εξευγενισμένη, εύπεπτη εξουδετέρωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και ελευθερίας. Τα κούφια προπαγανδιστικά τρικ περί δημοκρατίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ο μανδύας της σύγχρονης βαρβαρότητας της κυριαρχίας που επιχειρεί να ορθολογικοποιήσει την εξαθλίωση εκατομμυρίων ανθρώπων.

Η καταναγκαστική πορνεία αποτελεί μία από τις ωμότερες εκφράσεις αυτής της πραγματικότητας που συντίθεται από την γενικευμένη επαναφορά παλιών μορφών δουλείας και την εισαγωγή εκσυγχρονισμένων μορφών εντατικής εκμετάλλευσης και ολοκληρωτικού ελέγχου στα μοντέρνα σκλαβοπάζαρα του καπιταλισμού.

Στην καταναγκαστική πορνεία συναντώνται η ταξική, η ρατσιστική και η σεξιστική καταπίεση σε μια από τις αγριότερες μορφές τους. Αν η ταξική και η ρατσιστική διάσταση της καταπίεσης είναι καταγεγραμμένη από την πλευρά τουλάχιστον της ριζοσπαστικής κριτικής, δεν ισχύει το ίδιο και με την διάσταση που αφορά στο φύλο. Και αυτό γιατί σήμερα, το "γυναίκειο ζήτημα" τείνει να θεωρείται ξεπερασμένο και να αμφισβητείται ακόμα και η ύπαρξή του, εξαιτίας της επικράτησης μιας -καθόλα πατριαρχικής αντίληψης- που θεωρεί την ενσωμάτωση γυναικών σε "αντρικούς" ρόλους και την αγωνιώδη προσπάθεια καταξίωσής τους στον πατριαρχικό κόσμο ως απελευθέρωση.

Η σκοτεινή πραγματικότητα της καταναγκαστικής πορνείας και των αριθμών που τη συνοδεύουν, όπως και οι υπόλοιπες μορφές φυσικής βίας εναντίον γυναικών αναδεικνύουν με εκρηκτικό τρόπο τον απατηλό χαρακτήρα της περιβόητης "γυναίκειας ισότητας".

Χρειάζεται να επιστρατεύσουμε εικόνες όπως αυτή των χιλιάδων γυναικών που πουλιούνται και αγοράζονται στα δυτικά σκλαβοπάζαρα, των γυναικών και κοριτσιών στις χώρες της Ασίας όπου ανθεί η βιομηχανία του σεξο-τουρισμού, των γυναικών που βιάζονται συστηματικά από στρατιώτες σε

κάθε πολεμική σύρραξη, των γυναικών που δουλεύουν στις φάμπρικές των πολυεθνικών, όπως αυτές του Μεξικό, και τα πτώματά τους βρίσκονται εγκατελειμμένα στην έρημο, για να καταδείξουμε την επιβίωση της -αμφισβητούμενης ακόμα και από ριζοσπαστικούς χώρους- πατριαρχίας;

Χρειάζεται να επικαλεστούμε τις θλιβερές στατιστικές που μιλούν για τους 4.500 βιασμούς οι οποίοι διαπράττονται κάθε χρόνο στην Ελλάδα -χωρίς να υπολογίζονται ως βιασμοί αυτοί της καταναγκαστικής πορνείας, με το 36,5% των βιασμών να αφορούν ανήλικα κορίτσια, χρειάζεται ν'αναφερθούμε στις 600 γυναίκες που -σύμφωνα με μελέτη της περασμένης δεκαετίας- πεθαίνουν κάθε χρόνο στις 15 χώρες της Ε.Ε. εξαιτίας σεξιστικής κακοποίησης, ή στο γεγονός πως μια στις τρεις γυναίκες παγκοσμίως είτε έχει υποστεί βιασμό είτε οποιαδήποτε άλλη μορφή σεξιστικής βίας;

Δεν χρειάζεται να επικαλεστούμε τα πιο ακραία περιστατικά βίας κατά των γυναικών για να αποδείξουμε την ύπαρξη του σεξισμού. Γιατί αυτή η βία είναι απλώς προϊόν των πατριαρχικών αντιλήψεων και δομών, τις οποίες "δικαιώνει" και επανατροφοδοτεί.

Πιο συγκεκριμένα, δεν θα μπορούσε να υπάρχει καταναγκαστική πορνεία, αυτός ο βιασμός επί πληρωμή, αν δεν προϋπήρχαν οι βαθειά ριζωμένες σεξιστικές αντιλήψεις πραγματοποίησης της γυναίκας όσον αφορά στη σεξουαλική εκμετάλλευσή της και αν αυτές οι αντιλήψεις δεν συνυπήρχαν με ευρύτερα στερεότυπα για τους ρόλους της γυναίκας.

Η αποκάλυψη του σεξισμού μέσα από το σοκ που προκαλεί στα αισθήματα "κοινωνικής ευαισθησίας" η καταναγκαστική πορνεία, χωρίς μια συνολικότερη αντίληψη για την πατριαρχία, δημιουργεί την αυταπάτη ότι πρόκειται περί μιας παρέκκλισης, μιας "ειδικής συνθήκης" που αφορά "ορισμένες" μόνο γυναίκες. Όπως ακριβώς η έλλειψη μιας συνολικότερης αντίληψης για τη βίαιη και ιεραρχική οργάνωση της κοινωνίας από το κράτος, οδηγεί στο να θεωρούνται τέτοια φαινόμενα ως ακραίες εξαιρέσεις.

Ως τέτοια ακραία εξαίρεση αντιμετωπίζεται και η καταναγκαστική πορνεία από κρατικοδίαιτες ΜΚΟ, στελεχωμένες μεταξύ άλλων από "προσωπικότητες" ενός καθεστωτικού φεμινισμού, όπως και από εκκλησιαστικές οργανώσεις, που μιλούν σαν να πρόκειται για ένα φαινόμενο το οποίο οφείλεται στη δράση κάποιων εκτός νόμου κυκλωμάτων που το κράτος οφείλει να καταστείλει ενώ, στην καλύτερη περίπτωση, καταγγέλλουν τους αστυνομικούς ή τους δικαστικούς που συμμετέχουν στα κυκλώ-

ματα, σαν να επρόκειτο για αντίφαση του ρόλου τους.

Είναι ξεκάθαρο πως τέτοιες οργανώσεις απογυμνώνουν το φαινόμενο της καταναγκαστικής πορνείας από τα ταξικά και ρατσιστικά του χαρακτηριστικά, με τον ίδιο τρόπο που αλλοιώνουν και τη φυλετική υπόστασή του, αποκρύπτοντας ότι είναι μια μόνο εκδήλωση της σύγχρονης βαρβαρότητας του κράτους και του καπιταλισμού, απενοχοποιώντας έτσι την κυριαρχία και ενδυναμώνοντας τους θεσμούς και τους μηχανισμούς της, από τη στιγμή που τους αναγνωρίζουν ως αρμόδιους για την πάταξη του φαινομένου.

Αυτό που μας διαφοροποιεί από τέτοιες οργανώσεις δεν είναι μόνο η ανάλυση αλλά και η θέση από την οποία μιλάμε: Ως γυναίκες προλετάρειες και αναρχικές, γνωρίζουμε πως η καταναγκαστική πορνεία δεν είναι απλά ένα δράμα συγκεκριμένων γυναικών, προορισμένων να παίζουν το ρόλο του θύματος, στις οποίες οφείλουμε μια φιλανθρωπική συμπαράσταση από θέση "ανωτερότητας". Αντίθετα, πρόκειται για ένα φαινόμενο που απορρέει από την ευρύτερη θέση των γυναικών μέσα σε έναν εξουσιαστικό, καπιταλιστικό και πατριαρχικό κόσμο, μια θέση που δεν μπορεί παρά να διαμορφώνεται και από τη συνείδηση, τη χειραφέτηση και τους αγώνες τους ή και αντίστοιχα από την έλλειψή τους. Και αντίστροφα, ο εφιάλτης που βιώνουν οι γυναίκες στην καταναγκαστική πορνεία έχει με όλους τους δυνατούς τρόπους επίδραση στη θέση όλων μας, μεταβάλλοντας τους υπάρχοντες συσχετισμούς σε βάρος μας.

Όταν απουσιάζει η συνείδηση ότι βρισκόμαστε κι εμείς στην πλευρά των ταξικά και κοινωνικά καταπιεσμένων που χρειάζεται καθημερινά να συγκρούονται με πολλαπλούς καταναγκασμούς και ρόλους, κινδυνεύουμε να περιπέσουμε είτε σε μια άσφαιρη "ευαισθησία" είτε στις προκαταλήψεις με τις οποίες μας διαποτίζει ο κυρίαρχος λόγος. Ένας λόγος στον οποίο συνυπάρχουν από τη μια ο εξωραϊσμός και η life-style διαφήμιση της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και από την άλλη ο ηθικισμός, ο οποίος μετατρέπει την κριτική στην πορνεία σε απαξιωτική κριτική ενάντια στην ίδια τη γυναίκα -πόρνη, αντιμετωπίζοντάς την είτε ως διαφθορέα των αντρών και μέτρο σύγκρισης της "εντιμότητας" κάθε γυναίκας, είτε, στην καλύτερη περίπτωση, πατερναλιστικά, ως θύμα, που αποκλείεται να έχει συνείδηση και αξιοπρέπεια και το οποίο πρέπει να προστατευθεί, να καθοδηγηθεί και να σωθεί.

Χωρίς αυταπάτες που εναποθέτουν τη διαχείριση του ανθρώπινου πόνου στο ίδιο το κράτος που υποθάλλει τα σύγχρονα σκλαβοπάζαρα με τους νόμους και τους μηχανισμούς του ...

... Να αγωνιστούμε ενάντια στο ρατσισμό και το σεξισμό, αλληλέγγυοι με τις γυναίκες που βιώνουν στο κορμί τους την εξουσιαστική και καπιταλιστική αγριότητα. Να σπάσουμε το τείχος της σιωπής και της απάθειας για την υπόθεση των χιλιάδων "αόρατων" γυναικών που φυλακίζονται, βιάζονται και βασανίζονται δίπλα μας. Να αναδείξουμε το δουλεμπόριο μεταναστριών και την καταναγκαστική πορνεία σε ένα ακόμα μέτωπο του πολύμορφου αγώνα για την ανατροπή του συστήματος που βασίζεται στην εξουσία του ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο αναπαράγοντας στην κοινωνία το ρόλο του θύτη και του θύματος, για την καταστροφή του εξουσιαστικού, καπιταλιστικού και πατριαρχικού κόσμου.

*Πρωτοβουλία συντροφισσών
από την ανοιχτή συνέλευση
αναρχικών-αντιεξουσιαστών
27 Σεπτέμβρη '06*

Κτ.: Τα περισσότερα νομίζω, από πλευράς εισηγήσεως, έχουν ειπωθεί, θα προσθέσω ορισμένα ακόμα, που στην ουσία αναδεικνύουν ερωτήματα που έχουμε και εμείς, γιατί σίγουρα απέχουμε πολύ από το να έχουμε απαντήσεις για τα πάντα γύρω απ' αυτό το ζήτημα. Ένα ζήτημα για το οποίο υπάρχουν εξάλλου ελάχιστες καταγραφές, από άποψη ριζοσπαστικού λόγου, στην Ελλάδα και ακόμα λιγότερες εμπειρίες αγώνα, ίσως μόνο κάποιες κινήσεις συμβολικής επίθεσης, με χαρακτηριστικά καταγγελίας και αντί-πληροφόρησης.

Να πούμε πάντως πως για εμάς, μια πρωτοβουλία συντροφισμών από την ανοιχτή συνέλευση αναρχικών-αντιεξουσιαστών, καθώς συζητούσαμε για το θέμα της καταναγκαστικής πορνείας και προετοιμάζαμε αυτή την εκδήλωση στάθηκαν πολύτιμες αυτές οι γραπτές καταθέσεις που έχουν υπάρξει από συντρόφισσες-ους. Σημαντική αφορμή στο να εμβαθύνουμε σήμερα στο θέμα της καταναγκαστικής πορνείας αποτέλεσε και η συζήτηση που άνοιξε πρόσφατα γι' αυτό στο συντονιστικό αναρχικών-αντιεξουσιαστών για την αλληλεγγύη σε πρόσφυγες και μετανάστες. Και τέλος, να πούμε πως τόσο η ανάληψη της πρωτοβουλίας για αυτή την εκδήλωση όσο και η πραγματοποίησή της είναι αποτέλεσμα και των εσωτερικών συζητήσεων και του έμπρακτου ενδιαφέροντος όλων των συντρόφων από την ανοιχτή συνέλευση...

Όταν ξεκινάς να ασχοληθείς με το φαινόμενο της καταναγκαστικής πορνείας, είναι τέτοια η αγριότητά του που στην αρχή σε σοκάρει, και αν δεν πάει το μυαλό σου παραπέρα, αν δεν καταφέρεις να το συνδέσεις με τις αντιστοιχίες που έχει στην υπόλοιπη κοινωνική πραγματικότητα, είναι πολύ εύκολο να περιπέσεις σε μία ακίνδυνη ευαισθησία, μία αμνηχανία που σε εμποδίζει να εστιάσεις.

Η αντιστοιχία που βρίσκουμε στην καταναγκαστική πορνεία -τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τη ρατσιστική της διάσταση- είναι εκείνη που έχει να κάνει και με τους μετανάστες ευρύτερα, κομμάτι των οποίων αποτελούν οι γυναίκες μετανάστριες και ειδικά οι μετανάστριες που εξωθούνται στην καταναγκαστική πορνεία. Βλέπουμε ότι, για τους μετανάστες, μέσα στο σύγχρονο δημοκρατικό καθεστώς -και παρόλη την προπαγάνδα περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων- στην πραγματικότητα και θεσμικά και εξωθεσμικά ισχύει ένα ειδικό καθε-

στώς όπου η αξία της δικής τους ζωής είναι σχετικοποιημένη σε σχέση με την αξία της ζωής των υπόλοιπων ανθρώπων. Εικόνες έρχονται πολύ εύκολα στο μυαλό όλων μας για το τι σημαίνει αυτό. Σημαίνει πτώματα στα ναρκοπέδια του Έβρου, σημαίνει караbiές προσφύγων που μεταφέρονται σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, που βασανίζονται σε αστυνομικά τμήματα, που απελαύνονται, σημαίνει ανθρώπους που δουλεύουν ουσιαστικά σ' ένα καθεστώς σύγχρονης δουλείας. (...)

Κάτι που μας απασχόλησε πολύ είναι η σχέση ανάμεσα στην κρατική και καπιταλιστική επίθεση σε βάρος της κοινωνίας, με την ένταση της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης, του ελέγχου και της καταστολής, και στη μετάλλαξη της ίδιας της κοινωνίας. Αυτό που γνωρίζουμε με βεβαιότητα, ιδίως όταν μιλάμε για το φαινόμενο της καταναγκαστικής πορνείας, είναι ότι δεν θα μπορούσε να υπάρξει χωρίς τη συναίνεση, χωρίς τη συμμετοχή ανθρώπων μέσα από την κοινωνία. Αυτό ίσως μας κάνει πολλές φορές να χάνουμε το πού μπορούμε να εστιάσουμε και τι μπορούμε να κάνουμε τελικά - πέρα από το να εντοπίζουμε μοριακά τις διάφορες εκδηλώσεις της αγριότητας: πού εκδηλώνεται η βία, σε ποια μπουντρούμια κρατούνται γυναίκες κ.τ.λ. Αναγνωρίζουμε ότι αυτή η συνθήκη του κοινωνικού κανιβαλισμού δεν είναι ένα "φυσικό φαινόμενο" αλλά επιβεβλημένη. Σε μια κοινωνία που είναι δομημένη πάνω στη βία και τον καταναγκασμό, πάνω στην εμπορευματοποίηση κάθε πτυχής της ζωής και των ανθρωπίνων σχέσεων, όταν αυτή τη βία οι καταπιεζόμενοι δεν την αντιγυρίζουν στους δυνάστες τους, τότε την ανακυκλώνουν στο εσωτερικό της κοινωνίας.

Δεν θα μιλήσω περισσότερο για τη συνθήκη της ταξικής εκμετάλλευσης και την αναγωγή της καταναγκαστικής πορνείας σε μια ακόμα μορφή εντατικής λεηλασίας της ζωής που έχει πάρα πολλά ακόμα παραδείγματα. (...)

Όσον αφορά στη σεξιστική διάσταση, νομίζω ότι τα περισσότερα τα είπε ήδη η Μ. Πρόκειται πάντως για μια πτυχή -το ζήτημα της γυναικείας καταπίεσης ευρύτερα- που τα τελευταία χρόνια απουσιάζει από τη ριζοσπαστική κριτική, και η έλλειψη μιας τέτοιας οπτικής μας περιορίζει και μας εγκλωβίζει σε σχέση με το πώς να δράσουμε, αλλά και το πώς να μιλήσουμε. Και ιδίως για τέτοια ζητήματα όπως αυτό της καταναγκαστικής

πορνείας, όπου δεν έχουμε άμεση επαφή με το ίδιο το υποκείμενο για το οποίο μιλάμε κι έτσι είναι πολύ εύκολο για όλους μας να περιπέσουμε σε μια προσέγγισή του μέσα από τον κυρίαρχο λόγο. Είτε μέσα από το πρίσμα της "ευαισθησίας" είτε ενός ηθικισμού που είναι διάχυτος και κυρίαρχος, μετατρέποντας την κριτική στην πορνεία ουσιαστικά σε μια κριτική προς την ίδια τη γυναίκα πόρνη, απαξιώνοντάς την. Κατά τη γνώμη μου η κριτική της πορνείας από μια ηθικιστική σκοπιά στην ουσία νομιμοποιεί τη βία που ενυπάρχει στην καταναγκαστική πορνεία, εξορίζοντάς την στο χώρο του ταμπού. Το ίδιο συμβαίνει και όταν εξισώνεται η καταναγκαστική με την "παραδοσιακή" πορνεία, όταν η γυναίκα πόρνη θεωρείται έτσι κι αλλιώς, με βάση την κυρίαρχη πάντα αντίληψη, θύμα, που δεν έχει αξιοπρέπεια, δεν έχει επιλογή, δεν έχει συνείδηση του τι της συμβαίνει, πρέπει να καθοδηγηθεί, να προστατευτεί, να σωθεί από τους νόμους, από τους άντρες, από το κράτος... ή ακόμα αντιμετωπίζεται ως διαφθορέας των αντρών και ως μέτρο εντιμότητας των υπόλοιπων γυναικών που πρέπει να αποδεικνύουν ότι δεν ταυτίζονται με τέτοια πρότυπα.

Το γεγονός ότι δεν βλέπουμε στην καταναγκαστική πορνεία μια παρέκκλιση του συστήματος, αλλά μια πτυχή του, είναι σημείο που μας διαφοροποιεί από την προσέγγιση αριστερών οργανώσεων και φυσικά από τις προσεγγίσεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων ή της εκκλησίας. Έχουμε να πούμε πάρα πολλά για τις διαφορές μας στο πώς αναλύουν το φαινόμενο απογυμνώνοντάς το από τα ταξικά, τα ρατσιστικά αλλά και τα ευρύτερα σεξιστικά του χαρακτηριστικά, παρόλο που είναι αλήθεια ότι από πλευράς μας υπάρχει ένα κενό έμπρακτων απαντήσεων, σε αντίθεση με οργανώσεις που σε κάποιες περιπτώσεις έχουν δημοσιοποιήσει, έχουν καταγγείλει περιστατικά καταναγκαστικής πορνείας. Πάντως αυτό που μας διαφοροποιεί δεν είναι μόνο μια ανάλυση για το πού ανήκει το φαινόμενο, είναι και η θέση από την οποία μιλάμε. Εμείς, ούτε έχουμε την πολυτέλεια ούτε και θα θέλαμε ποτέ να μιλάμε από μια θέση παρατηρητή. Δηλαδή δεν πιστεύουμε ότι είναι κάτι που αφορά κάποιες άλλες γυναίκες έξω από μας, στις οποίες εμείς πρέπει να σταθούμε φιλανθρωπικά, να τις σώσουμε κ.λπ. Γνωρίζουμε πολύ καλά ότι η καταπίεση που υφίστανται αφορά κι εμάς από τη θέση που βρισκό-

μαστε ως καταπιεζόμενοι/ες κι εκμεταλλευόμενοι/ες, ότι αυτές οι γυναίκες είναι κάποιες από εμάς. Δεν σημαίνει ότι παραγνωρίζουμε το γεγονός ότι εκείνες υφίστανται πολύ χειρότερες συνθήκες, αλλά ανήκουν στο δικό μας στρατόπεδο, στο στρατόπεδο των καταπιεζόμενων ανθρώπων, και ό,τι συμβαίνει πάνω τους στην πραγματικότητα επηρεάζει όλους μας. (...)

Περιμένουμε κι εμείς σε αυτή τη συζήτηση να ακούσουμε προβληματισμούς, σκέψεις τόσο για τις διαστάσεις που έχει το φαινόμενο όσο και για τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να αγωνιστούμε. Κι ελπίζουμε να μη σας κουράσαμε με τις εισηγήσεις.

Βα.: Θεωρώ πάρα πολύ θετική την ενασχόληση με αυτό το θέμα και μάλιστα όχι απλά και αόριστα την εγγραφή του στο πεδίο της κυριαρχίας χωρίς να λαμβάνονται υπόψιν και άλλες παράμετροι, γιατί ακριβώς είναι ένα φαινόμενο που διατέμνει και ταξικά και εθνοτικά και θρησκευτικά, ακόμα και φυλετικά όρια.

Σε αυτά που είπατε ένα ζήτημα που τέθηκε δεν μου έγινε σαφές. Κάνατε μια διάκριση μεταξύ παραδοσιακής και καταναγκαστικής, ας πούμε σύγχρονης, πορνείας. Η διάκριση αφορά απλώς

τεχνικά μεγέθη; Δηλαδή έχουμε καταρχήν να κάνουμε με τον όγκο του φαινομένου, δεύτερον έχουμε να κάνουμε με το ότι αφορά μετανάστριες και τρίτον με το ότι δεν υπάρχει η έννοια της ελευθερίας; Ή τελικά έχουμε να κάνουμε με μια τομή; Δηλαδή η καταναγκαστική πορνεία εγγράφεται και σε νέες συνθήκες καπιταλισμού, σε νέες συνθήκες κυριαρχίας, και οικονομικές και πολιτικές και έμφυλες. Φαντάζομαι ότι είναι περισσότερο το δεύτερο κι όχι το πρώτο το οποίο είναι τεχνικό. Τεχνικό με την έννοια των τεχνικών, των περιγραφικών, κι όχι των δομικών χαρακτηριστικών. Εγώ θεωρώ ότι είναι δομικά. Απλά θα με ενδιέφερε, ακριβώς επειδή υπάρχει και αυτή η διάκριση μεταξύ παραδοσιακής πορνείας και καταναγκαστικής, να δω μέσα σε ποιες νέες σχέσεις οικονομίας, ιδεολογίας, κυριαρχίας, εγγράφεται η καταναγκαστική πορνεία. Ποια είναι δηλαδή η τομή σε σχέση με τη λεγόμενη παραδοσιακή; Γιατί καταναγκασμός υπήρχε και παλιότερα, δεν είναι τωρινός. Ίσως η διαφορά να είναι στον όγκο, είναι μεγαλύτερα τα κύματα των εκδιδόμενων γυναικών. Οστόσο τι είναι εκείνο που διαφοροποιεί δομικά την παραδοσιακή από την καταναγκαστική πορνεία, εφόσον χρησιμοποιούμε αυτούς τους όρους;

Α.: Η καταναγκαστική πορνεία αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, μια έκφραση της δυναμικής του καπιταλισμού σήμερα στην άρθρωσή του με την πατριαρχία. Όταν λέμε παραδοσιακή πορνεία, το μυαλό μας πηγαίνει σε γυναίκες που κάποια στιγ-

μή στη ζωή τους αναγκάστηκαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο να γίνουν πόρνες για να επιβιώσουν, ενώ όταν μιλάμε για καταναγκαστική πορνεία δεν αναφερόμαστε καν σε αυτό το φαινόμενο. Βασικό στοιχείο της καταναγκαστικής πορνείας είναι η συντριβή της προσωπικότητας των γυναικών από τα κυκλώματα των σωματεμπόρων, η επιβολή συνθηκών απόλυτης δουλείας. Από αυτή την άποψη, η καταναγκαστική πορνεία είναι, για το κράτος και τα αφεντικά, η ιδανική μορφή μισθωτής σκλαβιάς. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η γυναίκα είναι το απόλυτο αντικείμενο. Αυτό που θέλω να πω εδώ είναι ότι αν κάνουμε λόγο για "σχέσεις δουλείας", αν το πάρουμε τόσο ψυχρά το ζήτημα, πρόκειται για σχέσεις απόλυτης κυριαρχίας και υποταγής, για σχέσεις ελαστικοποιημένες όσο δεν γίνεται. Μιλάμε για την πλήρη συντριβή της προσωπικότητας του ατόμου. Δεν είναι τυχαίο ότι οι καταναγκαστικά εκδιδόμενες γυναίκες μπορούν να αντέξουν μόνο για λίγους μήνες σε αυτό το χώρο, μετά φθείρεται η υγεία τους και πετιούνται έξω από αυτό το χώρο κι η καθεμία όπως επιβιώσει... Πρόκειται γι αυτό που ανέφερε πριν η Κτ., για ορισμένες παλιές μορφές δουλείας που επανέρχονται επιδεινούμενες στα σημεία όπου αρθρώνονται ο καπιταλισμός και η πατριαρχία στις χειρότερες μορφές τους. (...)

Μια άλλη τρομακτική πλευρά αυτού του φαινομένου είναι ότι παράγει μεταλλαγμένους ανθρώπους. Αυτό που λέμε "πελάτες", δηλαδή όσοι άντρες πηγαίνουν με γυναίκες που βρίσκονται σε συνθήκες αιχμαλωσίας από όπου απουσιάζει ακόμα και η ψευδαίσθηση της ελεύθερης επιλογής ότι αυτές οι γυναίκες κάνουν μια δουλειά, αυτοί γίνονται, κατά τη γνώμη μου, μεταλλαγμένα όντα. Και με αυτό τον τρόπο, εσωτερικεύονται και βαθαίνουν οι όροι της κυριαρχίας, οι όροι της εξουσίας ανθρώπου σε άνθρωπο, και στη συγκεκριμένη περίπτωση του άντρα πάνω στη γυναίκα. Και αυτή η μετάλλαξη δεν μπορεί παρά να επηρεάζει τις σχέσεις των δυο φύλων ευρύτερα, δηλαδή και έξω από το χώρο της καταναγκαστικής πορνείας.

Κτ.: Πάντως βλέπουμε και μέσα από αυτό το φαινόμενο ότι επιβιώνουν ή επανέρχονται παλιές μορφές δουλείας οι οποίες σύμφωνα με τις ρητορείες που ακούμε από τους ιδεολογικούς στυλοβάτες του καθεστώτος είναι εξορισμένες στο μεσάιωνα, κι αυτό έρχεται να συνδεθεί με την ανα-

διάθρωση του καπιταλισμού και με το πώς εμπορευματοποιεί και εργαλειοποιεί τους ανθρώπους με νέους τρόπους (...) Νομίζω ότι αυτό που χαρακτηρίζει περισσότερο τη σημερινή συνθήκη δεν είναι απλά η βία, η βαρβαρότητα του κράτους και του καπιταλισμού, αλλά το πόσο μπορεί και διεισδύει στα μύχια της ανθρώπινης ύπαρξης. Σε αυτό παίζει ρόλο η τεχνολογία, η βιοτεχνολογία, η βιοιατρική, η αποθέωση του ελέγχου πάνω στην ανθρώπινη ζωή, όπως και η ένταση της καπιταλιστικής αγριότητας, ο υποβιβασμός της ζωής σε αξία χρήσης και αντικείμενο λεηλασίας. Δηλαδή οι άνθρωποι μετατρέπονται οι ίδιοι στην αξία χρήσης που έχουν για τον καπιταλισμό και τις πλαστές ανάγκες που κατασκευάζει, και αυτές τις ανάγκες καλείται να εξυπηρετήσει κι ο ένας για τον άλλον, πάλι ως αξία χρήσης. (...)

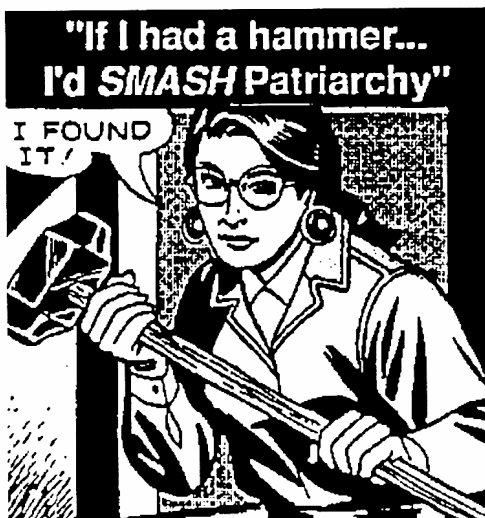
Βι.: Εμείς έχουμε συζητήσει λίγο με την ομάδα, τις Noli [me Tangere], κι έχουμε βγάλει και μερικά πράγματα. Όταν προσεγγίσαμε το θέμα για το trafficking, είδαμε ότι δεν προέκυψε ξαφνικά. Το trafficking διαφοροποιείται από την παραδοσιακή πορνεία και ποιοτικά και ποσοτικά, αλλά η θέση μας είναι ότι η πορνεία ήταν πάντα εξαναγκαστική. Δηλαδή οι γυναίκες που εκπορνεύονταν, εκπορνεύονταν με τη βία. Καταρχήν οι γυναίκες που εκπορνεύονταν πάντα ήταν προλετάριες, δηλαδή ταξικά ήταν από τα χαμηλότερα στρώματα, είτε γυναίκες που δούλευαν σε βιοτεχνίες είτε γυναίκες που είχαν έρθει από τη Μ. Ασία και ήταν πάλι εύκολα θύματα την περίοδο εκείνη, είτε οικιακές βοηθοί, τέλος πάντων ήταν γυναίκες από τα κατώτερα στρώματα. Επίσης υπήρχε κι ένας περιβόητος νόμος, γύρω στο '40, επειδή τότε τις άδεις για τα μπουρδέλα τις έδιναν οι μπάτσοι, αργότερα οι νομαρχίες. Ήταν κρατικά, οπότε βρίσκονταν υπό τον πλήρη έλεγχο των μπάτσων, του κράτους.

Τώρα, όσον αφορά τη δεκαετία του '80, είχαν γίνει κάποιες διακρατικές συμφωνίες κι είχαν έρθει εδώ Φιλιπινέζες και Πολωνές που δούλευαν σε διάφορες δουλειές. Τότε άρχισε να εμφανίζεται αυτή η αλλαγή, δηλαδή άρχισαν να την πέφτουν σ'αυτές τις γυναίκες να εκπορνευτούν προκειμένου να αυξήσουν το εισόδημά τους. Τις Φιλιπινέζες τις έβαλαν σε μασαζάδικα και τις Πολωνές σε κλωόμπαρα. Αυτές ήταν οι πρώτες που στελέχωσαν το trafficking στην Ελλάδα, σε συν-

δυασμό με τις παλιές πόρνες, τις παραδοσιακές, που εντατικοποιήθηκε η δουλειά τους. Και μετά όταν έπεσε το ανατολικό μπλοκ, έφεραν μαζικά γυναίκες από τη Ρωσία, την Αλβανία κ.α.

Εμείς λοιπόν λέμε ότι από τη στιγμή που το υποκείμενο που εκπορνευόταν πάντα ήταν το ταξικά κατώτερο, πάντα ήταν εξαναγκαστικό αυτό το πράγμα, πάντα εμπεριείχε βία. Φυσικά ο μηχανισμός είναι πλέον πολύ πιο οργανωμένος, αν και στα τέλη του '80 και τις αρχές του '90 στελεχώθηκε από τους ήδη υπάρχοντες μεσάζοντες, νταβατζήδες και τις παραδοσιακές πόρνες. Και σιγά-σιγά άρχισαν να παίρνουν γυναίκες με βίαιους τρόπους, δηλαδή δεν είναι μόνο ότι έρχονταν μέσω γραφείων ευρέσεως εργασίας από τις χώρες τους. Γινόταν και πόλεμος. Ο στρατός συνέβαλε πολύ σε αυτό, τις μάζευε, τις στοιβαζε σε αποθήκες και μετά τις διοχέτευε στα διάφορα μαγαζιά.

Ένα άλλο σημείο στο οποίο έχουμε συμφωνήσει είναι ο ρόλος του πελάτη, ο οποίος πλέον έχει διαπαιδαγωγηθεί πολύ διαφορετικά από ό,τι ο παλιός πελάτης των μπουρδέλων. Δηλαδή πλέον η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του κόσμου γίνεται με τις τσόντες, με τα πορνοπεριοδικά, με τις ταινίες, με όλα αυτά, οπότε είναι και αρκετά απενοχοποιημένο στον κόσμο το να παίρνουν τηλέφωνο οι πιτσιρικάδες, ας πούμε, και να φέρνουν γυναίκες στο σπίτι. Και το πώς εξελίσσεται αυτό το πράγμα έχει να κάνει αρκετά με το τι επιθυμεί ο πελάτης, δηλαδή ο πελάτης ορίζει το πόσο πολύ αναπτύσσεται αυτό το εμπόριο. Οι ελληνίδες πόρνες, αφού τη δεκαετία του '90 ήταν σε εξαρ-

ση το trafficking, αναβαθμίστηκαν κατά κάποιο τρόπο, έγιναν τσατσάδες ή προαγωγοί και μεσάζοντες, δηλαδή ανέλαβαν έναν άλλο ρόλο.

(...)

Ένα σημαντικό ζήτημα σε ό,τι αφορά την παλιά πορνεία, που δεν το έχουμε καταγράψει αλλά το έχουμε συζητήσει, είναι ότι το γυναικείο σώμα ιατροκοιμήθηκε μέσω της πορνείας. Τι θέλουμε να πούμε με αυτό; Τη δεκαετία του '50 και του '60 οι γυναίκες δεν πήγαιναν στο γιατρό, στους γυναικολόγους για να εξεταστούν. Οι πόρνες ήταν αναγκασμένες να πηγαίνουν τακτικά στο γιατρό, να κάνουν εξετάσεις. Κι αυτό για τα αφροδίσια νοσήματα. Βέβαια, συχνά κολλούσαν αρρώστιες μέσα στα ιατρεία, γιατί τις εξέταζαν χωρίς να απολυμαίνουν τα ιατρικά εργαλεία. Όταν λέμε "ιατροκοποίηση του γυναικείου σώματος" εννοούμε ότι οι πρώτες γυναίκες που θεωρήθηκε πολύ σημαντικό να κάνουν γυναικολογικές εξετάσεις για προληπτικούς λόγους ήταν οι πόρνες. Τώρα πως πέρασε και στο υπόλοιπο κοινωνικό κομμάτι τη δεκαετία του '70 και του '80, αυτό δεν το έχουμε ψάξει. Έχει ένα ενδιαφέρον το πώς έγινε απαραίτητο τελικά και σήμερα σου λένε ότι πρέπει να πηγαίνεις. Δηλαδή δεν ήταν αλώβητες και οι παλιές πόρνες. Ήταν οι συνθήκες πολύ άσχημες και γι' αυτές.

Βα.: Να ρωτήσω κάτι; Είπες ότι η πορνεία είναι ούτως ή άλλως καταναγκαστική. Δεν κατάλαβα τι ακριβώς εννοείς. Φαντάζομαι όπως οποιαδήποτε άλλη εργασία, έτσι; Γιατί κάθε ταξικό υποκείμενο εξαναγκάζεται να δουλέψει. Το θέτεις με την έννοια ότι κάθε εργασία είναι καταναγκαστική ή ειδικά η πορνεία; Γιατί δεν συμφωνώ ότι ισχύει μόνο για την πορνεία. Ναι, η πορνεία είναι καταναγκαστική, πλήττει το ταξικό υποκείμενο και κάθε ταξικό υποκείμενο σαφώς και αναγκάζεται να εργαστεί.

Βι.: Και στην παλιά πορνεία οι γυναίκες εκπορνεύονταν με βίαιους τρόπους. Για παράδειγμα, κοπέλες 13, 14 και 15 χρονών που δούλευαν σε βιοτεχνίες και τους την έπεφτε ο βιοτέχνης ή στις υπηρέτριες ο τάδε πλούσιος αστός. Αν έχεις διαβάσει ελληνική λογοτεχνία του '30 και του '40 θα δεις ότι... Άμα δεν έχεις να φας, κάπου πρέπει να δουλέψεις, δεν θα πεις "δεν θα πάω" γιατί...

Βα.: Σε ρωτάω, γιατί ειδικά στην πορνεία θεωρείς ότι υπάρχει καταναγκασμός;

Βι.: Όχι, υπάρχει σε όλες τις μορφές εργασίας. Απλώς επειδή επικρατεί η άποψη ότι οι γυναίκες στην παλιά πορνεία το κάνουν από επιλογή και ότι στη νέα πορνεία δεν υπάρχει επιλογή, εμείς λέμε ότι πάντα με βίαιους τρόπους εκπορνεύονται οι γυναίκες. Φυσικά και έχει ποιοτικές διαφορές η σημερινή πορνεία.

Αν.: Εγώ προσωπικά πιστεύω ότι υπάρχει μια διαφορά εδώ. Σίγουρα όλες οι μορφές εργασίας είναι καταναγκαστικές, και οι παραδοσιακές και οι σημερινές. Για μένα, η παραδοσιακή πορνεία ήταν μια κατάσταση όπου είχες να κάνεις με μια "επιλογή" -ας το πούμε- εργασίας ως προλετάρια. Η διαφορά με τη σημερινή πορνεία, την καταναγκαστική, είναι ότι στην παραδοσιακή υπήρχε μια κάποια ελευθερία. Δηλαδή αυτές οι γυναίκες δούλευαν κανονικά, έβγαιναν έξω, είχαν προσωπική ζωή ταυτόχρονα. Ενώ στην περίπτωση της καταναγκαστικής πορνείας, αναφερόμαστε σε μια συνθήκη φυλακής, δεν υπάρχει ελευθερία, καμιά ελευθερία. Στην προκειμένη περίπτωση δεν βγαίνουν έξω, δεν έχουν προσωπική ζωή, δεν πληρώνονται. Υπάρχει μια πλήρης ανελευθερία, οικονομική και κοινωνική. Αυτό εγώ το παραλληλίζω με συνθήκες εργασίας του 19ου αιώνα, όπου οι εργάτες δούλευαν 20 ώρες το 24ωρο παίρνοντας σαν αμοιβή ένα κομμάτι ψωμί και πέθαιναν πάνω στη δουλειά σε εργατικά ατυχήματα. Είναι κάτι ανάλογο αυτό που συμβαίνει με την καταναγκαστική πορνεία, γιατί οι κοπέλες εξοντώνονται, αντέχουν μόνο 20 μήνες, η φυσική αγριότητα είναι πολύ μεγαλύτερη ακόμα κι από την ψυχολογική. Αυτό είναι το ένα. Και βλέπουμε ακριβώς πού φτάνει ο καπιταλισμός σήμερα.

Με τη σημερινή κατάσταση των μεταναστευτικών ρευμάτων, βλέπουμε χειρότερες μορφές καταπίεσης από αυτές που επικρατούσαν στο παρελθόν. Ο καπιταλισμός, μη μπορώντας να απορροφήσει τις γυναίκες μετανάστριες, δημιουργεί κυκλώματα, διεθνή κυκλώματα σωματεμπορίας, κι έτσι μέσα σε αυτό το σύστημα εγκλωβίζει και φυλακίζει γυναίκες, νέες κοπέλες που δεν ξέρουν καθόλου την ξένη κοινωνία, τη γλώσσα, και πέφτουν εύκολα θύματα της καταναγκαστικής πορνείας, καθώς έρχονται από πολύ άσχημες

συνθήκες. (...) Δεν αμφιβάλλω ότι πρέπει να έχουν παίξει κάποιο ρόλο και οι παραδοσιακές πόρνες οι οποίες μπορεί να βοήθησαν σε αυτά τα κυκλώματα ή να έχουν γίνει σήμερα τσατσάδες. Κάτι αντίστοιχο με τους έλληνες αγρότες οι οποίοι παίρνουν τον αλβανό εργάτη και δουλεύει μαύρη εργασία. Δεν ξέρουμε βέβαια κατά πόσον μπορεί να υπάρχει και μια μορφή αντρικής πορνείας στους μετανάστες. (...)

Μια γυναίκα μετανάστρια από τα Βαλκάνια ή την Αφρική που έρχεται εδώ και εργάζεται σε μια οικογένεια, έγκλειστη 24 ώρες το 24ωρο και δεν έχει καμιά ελευθερία, για μένα δεν διαφέρει και πολύ από μια γυναίκα που υφίσταται σεξουαλική λεηλασία. Η διαφορά είναι ότι πληρώνεται βέβαια. Αλλά από άποψη ελευθερίας, δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά. Για μένα, υπάρχει διάκριση μεταξύ καταναγκαστικής και παραδοσιακής πορνείας όπως υπάρχει και μεταξύ μαύρης εργασίας και κα- νονικής.

Βί.: Πάντως εμείς συμφωνούμε σε όλα αυτά που λέγονται. Η μόνη διαφορά είναι ότι εμείς χρησιμοποιούμε τους όρους "σύγχρονη πορνεί-

α" και "παραδοσιακή" και θεωρούμε ότι όλες οι μορφές πορνείας ήταν και είναι εξαναγκαστικές. Αυτή είναι η μόνη διαφορά. Από 'κει και πέρα συμφωνούμε και στο ότι είναι πιο εντατικοποιημέ- νη και πιο οργανωμένη η κατάσταση, είναι πολύ περισσότερες οι γυναίκες και είναι τελείως αιχ- μάλωτες.

Αν.: Ναι, αλλά όλα αυτά γίνονται στα πλαίσια της εργασίας. Αν αφήσω κατά μέρος μια ηθικιστι- κή σκοπιά, όλες οι μορφές εργασίας είναι κατα- ναγκαστικές. Από τη στιγμή που υπακούς σε ένα αφεντικό, έχεις μπει σε μια κατάσταση κατανα- γκασμού. Οπότε δεν μπορώ να πω ότι μόνο η πορνεία είναι καταναγκαστική, αλλά και ευρύτερα η εργασία είναι καταναγκαστική. Αυτό που έχει σημασία είναι να μπορέσουμε να συλλάβουμε τη σημερινή καπιταλιστική εξέλιξη, τη βαρβαρότητα στην οποία φτάνει ο καπιταλισμός μέσα από την εκμετάλλευση των μεταναστών.

Χ.: Οποιαδήποτε εργασία είναι εκβιαστική, α- πλά για να συνεννοούμαστε λίγο με τους όρους. Είναι άλλο πράγμα προφανώς ο καταναγκασμός

και άλλο ο εξαναγκασμός, γιατί προέρχεται από τα έξω (...) Κάθε δουλειά είναι εκβιαστική. Απλά επειδή έγινε αυτό το παιχνίδι με τις λέξεις, δηλαδή "παραδοσιακή" και "σύγχρονη" πορνεία, γι αυτό και χρησιμοποίησα τη διαφοροποίηση των λέξεων. Εκβιαζόμαστε όλοι όπως είπα και προηγουμένως. Η διαφορά είναι ότι αναιρείται ο λόγος των σύγχρονων υποκειμένων της παραδοσιακής πορνείας με αυτόν τον τρόπο, με έναν τέτοιο ορισμό. Ενώ ότι υπάρχουν αγώνες γυναικών που δουλεύουν στην πορνεία και νομίζω πως καλό θα είναι -επειδή μιλάμε από μια πολύ συγκεκριμένη πολιτική βάση, δηλαδή αναρχικών-αντιεξουσιαστών- να θίξουμε μεθοδολογικά αλλά και φιλοσοφικά το ζήτημα της ελεύθερης επιλογής. Υπάρχουν λοιπόν γυναίκες οι οποίες είναι πόρνες, δουλεύουν, έχουν συνδικάτα και λένε ότι "εγώ επιλέγω και δουλεύω εκεί". Εγώ πραγματικά θα ήθελα να καταλάβω λίγο περισσότερο το υποκείμενο πόρνη εργαζόμενη όπως βλέπει η ίδια τον εαυτό της.

Δεν αναφέρομαι στην πορνεία, οι τοποθετήσεις που έγιναν αρχικά έκαναν αυτόν ακριβώς το διαχωρισμό με τον οποίο συμφωνώ, δηλαδή είναι άλλο πράγμα η πόρνη σαν εργαζόμενη και άλλο πράγμα η πορνεία και η θέση μας για την πορνεία. Γιατί φυσικά το ίδιο πράγμα θα μπορούσες να

πεις και για τον οικοδόμο, και για το καπιταλιστικό σύστημα γενικότερα. Εγώ αυτό που θα ήθελα να καταλάβω είναι ο λεκτικός διαχωρισμός παραδοσιακής και σύγχρονης πορνείας που τέθηκε. Πού ακριβώς υπάρχουν τα υποκείμενα γυναίκες-πόρνες οι οποίες λένε "εγώ δεν καταναγκάζομαι, έχω τον εκβιασμό της εργασίας" -έναν εκβιασμό που τον έχεις κι εσύ κι εγώ; Αυτό όταν μιλάμε για την παραδοσιακή πορνεία, και όχι για γυναίκες που τις βουτάνε, τις παίρνουν και τις μεταφέρουν προς χρήση.

Βα.: (...) Ακριβώς επειδή μιλάμε πολιτικά εδώ, προσπαθούμε να αναζητήσουμε και το ίδιο το υποκείμενο, έτσι δεν είναι;

Χβ.: Υπάρχει όμως μια διαδρομή από τη στιγμή που εκπορνεύεται μια γυναίκα μέχρι να φτάσει στο συνδικαλισμό. (...) Δεν υπάρχει αυτοματισμός.

Χ.: Υπάρχουν πάρα πολλά κείμενα από συνδικαλίστριες και στη Γαλλία και στην Αγγλία οι οποίες λένε ότι "είναι δική μου επιλογή να πάω να εργαστώ ως πόρνη". Υπάρχουν δηλαδή γυναίκες οι οποίες έχουν βγάλει κείμενα, έκαναν πορεία πρόσφατα και έγινε ολόκληρη ιστορία στη Γαλλία με τον Σαρκοζί... Και είπαν αυτό το πράγμα: "Εγώ είμαι μια γυναίκα που δουλεύει στην πορνεία, θεωρώ ότι έχω πέντε δικαιώματα και παλεύω για το ένα ή το άλλο." Και σου λέει: "Ας μιλήσουμε επιτέλους για την πορνεία, μη με κατοχυρώνεις σαν μια πόρνη την οποία καταναγκάζει κάποιος."

Αυτό ακριβώς το ζήτημα προσπαθώ να βάλω. Είναι άλλο πράγμα να μιλήσουμε για την πορνεία, τι εστί πορνεία... Ο αυτοματισμός που έβαλες είναι κουβέντα για την πορνεία γενικότερα: Αν πιστεύουμε ότι αν δεν υπήρχε καπιταλιστικό σύστημα ή αστικός πολιτισμός ή καπιταλιστικός πολιτισμός, αν δεν υπήρχε λοιπόν τίποτα από όλα αυτά, αν θα υπήρχε πορνεία. Μα φυσικά εδώ μέσα δεν νομίζω ότι θα έλεγε κανένας ότι θα υπήρχε πορνεία. Μα ούτε και οι γυναίκες που δουλεύουν στην πορνεία θα έλεγαν ότι γουστάρουν τρελά.

Το ερώτημα που βάζω εγώ δεν είναι κατά πόσον και αν υπάρχει αυτοματισμός ή όχι, αλλά σε σχέση με το ίδιο το υποκείμενο πόρνη η οποία λέει και σε μένα και σε σένα: "ρε φιλενάδα, μόνη μου το επέλεξα" (...) Και μάλιστα υπάρχει μια ο-

λόκληρη κουβέντα μέσα στις πουτάνες οι οποίες λένε "ας γίνει επιτέλους μια κουβέντα για το ότι εμείς δεν θέλουμε καν μπουρδέλα, μιλάμε για ελεύθερη πορνεία, στο δρόμο, πορνεία νομιμοποιημένη, να έχουμε ιατρική περίθαλψη, και θέλουμε να είμαστε ελεύθερες, να μην έχουμε ούτε τσατσάδες, ούτε νταβατζήδες, ούτε τίποτα". Θέλω να πω ότι αυτή η συζήτηση έχει ανοίξει πολύ. Και το ερώτημά μου απέναντι σε αυτό είναι πού βρίσκεται το υποκείμενο πόρνη. Γιατί υπάρχει το υποκείμενο πόρνη. Μπορεί να μην υπάρχει στην Ελλάδα με τέτοιο τρόπο αλλά δεν μπορούμε να το αναιρούμε εθελουφλώντας και υποστηρίζοντας ότι δεν υπάρχει πουθενά.

A.: Θέλω να κάνω μια μικρή παρένθεση. Ίσως να μην υπάρχει στην Ελλάδα, αλλά υπήρχε κάποτε αυτό το υποκείμενο, και το αυτόνομο γυναικείο κίνημα, στις καλύτερες στιγμές του, υποστήριξε τους αγώνες των εκδιδόμενων γυναικών, χωρίς να έχει μια ηθικιστική, μια καταγγελτική στάση απέναντί τους. Και είναι ένα ζήτημα το να αγωνίζεσαι για μια άλλη κοινωνία, για την καταστροφή αυτής της κοινωνίας, για μια κοινωνία χωρίς εξουσία ανθρώπου σε άνθρωπο, χωρίς πορνεία, χωρίς μισθωτή σκλαβιά, χωρίς καμιά μορφή καταναγκασμού... και ένα άλλο ζήτημα είναι το πώς αντιμετωπίζουν τις γυναίκες που αναγκάστηκαν -στα πλαίσια της αναγκαστικής επιλογής όμως, γιατί στην κοινωνία που ζούμε όλες οι επιλογές μας σε σχέση με τη δουλειά είναι αναγκαστικές- να κάνουν αυτή τη δουλειά. Αυτό ήθελα να προσθέσω σε σχέση με την Ελλάδα. Άσχετα αν σήμερα ο φεμινισμός έχει καταλήξει στην πλήρη ενσωμάτωση και ο λόγος που έχει για την καταναγκαστική πορνεία -τουλάχιστον ο καθεστωτικός φεμινισμός- πλησιάζει πάρα πολύ το λόγο των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Είναι ένας λόγος αφ' υψηλού, ένας λόγος θυματοποίησης αυτών των γυναικών. Παρόλα αυτά, κάποτε το αυτόνομο γυναικείο κίνημα είχε μια διαφορετική στάση απέναντι στις εκδιδόμενες γυναίκες.

ΒΙ.: Αυτό είναι το ιδανικό φυσικά, να μπορούσαν οι ίδιες οι πόρνες να μιλάνε για τον εαυτό τους και να μπορούσαν και οι μετανάστριες να είχαν λόγο και να μιλούσαν. Δεν έχουν κανένα λόγο και το ξέρουμε. Καταρχήν, εμείς δεν το βάζουμε ηθικά το ζήτημα. Εμείς λέμε ότι οι λόγοι που

εκπορνεύονταν οι γυναίκες ήταν πάντα βίαιοι, άρα ότι οποιαδήποτε μορφή πορνείας έχει υπάρξει, έγινε με βίαιους τρόπους. Δηλαδή θεωρούμε ότι καμιά γυναίκα από μόνη της δεν θα έκανε την επιλογή να γίνει πόρνη. Πως όταν είσαι παιδάκι και λες θέλω να γίνω χορεύτρια, δασκάλα ή οτιδήποτε άλλο... δεν θα έκανε καμιά γυναίκα αυτή την επιλογή, αν δεν την οδηγούσαν οι συνθήκες, αν δεν υπήρχαν οι μηχανισμοί, αν δεν υπήρχαν οι νόμοι... Γιατί στην Ελλάδα υπήρχε το '50 ένας νόμος που έλεγε ότι αν πιάσουν ένα ζευγάρι χέρι-χέρι, η κοπέλα περνούσε από τους μπάτσους και εξέτιε την ποινή της στα μπουρδέλα του Πειραιά. Δηλαδή αν εκτίσεις ένα δίμηνο αυτή την ποινή, μετά κοινωνικά είσαι τόσο στιγματισμένη που μόνο σαν πόρνη μπορείς να δουλέψεις. Δεν είναι κι εύκολο. Τώρα από 'κει και πέρα στη δεκαετία του '80 βγήκαν κάποιες στην Ελλάδα και διεκδίκησαν κάποια δικαιώματα, αυτό είναι φυσικά υπέρ τους. Αυτές προσπαθούσαν να διεκδικήσουν μια αξιοπρέπεια, ότι "κοιτάξτε να δείτε, δεν είμαστε για φτύσιμο. Ναι, κάνουμε μια δουλειά". Από 'κει και πέρα, αυτό δεν ακυρώνει το ότι ο τρόπος που εκπορνεύονται οι γυναίκες είναι εξαναγκαστικός και βίαιος.

Χ.: Το αναιρούν οι ίδιες με το λόγο τους.

ΒΙ.: Κοίτα να δεις, στην Ελλάδα, αυτή τη στιγμή, αυτή η ένωση εκδιδόμενων δε μπορώ να θεωρήσω ότι είναι το υποκείμενο που... Γιατί αυτοί έχουν μαγαζί.

Χ.: Εγώ το βάζω σε επίπεδο ανάλυσης. Ανεξάρτητα από αυτό, πες ότι στην Ελλάδα υπήρχε αυτό το υποκείμενο, εγώ σου λέω ότι δεν υπάρχει στην Ελλάδα, δεν με ενδιαφέρει να εστιάσω σε αυτό το σημείο.

ΒΙ.: Δεν ξέρω τι γίνεται στην Αγγλία ή στην Ολλανδία. Εδώ, οι συγκεκριμένες που βγάζουν λόγο δεν είναι οι ανατολικές, είναι οι ντόπιες.

Χ.: Εδώ χαρτιά δεν τους βγάζουν, θα έχουν και λόγο;

ΒΙ.: Ακριβώς, επειδή βγάζουν το λόγο οι ντόπιες, δεν ξέρεις και σε τι πόστα βρίσκονται, δηλαδή τι είναι αυτές που μιλάνε. Λέω για την Ελ-

λάδα σήμερα, όχι τη δεκαετία του '80 που υπήρχε έτσι κι αλλιώς ένα γυναικείο κίνημα που ήταν στα φόρτε του.

Χ.: Απλά, εγώ το βάζω σε επίπεδο ανάλυσης. Υπάρχει αυτό το ζήτημα κι έχει ανοίξει μια τεράστια κουβέντα στο φεμινισμό, κι από ριζοσπάστριες γυναίκες οι οποίες δουλεύουν στην πορνεία. Καμία σχέση δηλαδή με το ελληνικό φαινόμενο που επικρατεί αυτή τη στιγμή. Όταν κάνουν έναν διαχωρισμό και μιλάς για παραδοσιακή και σύγχρονη πορνεία, σε αυτή την περίπτωση αναιρείται ένα κομμάτι ριζοσπαστριών, οι οποίες ονομάζουν τον εαυτό τους εργάτριες του σεξ -που εγώ αν είχα διαπροσωπική κουβέντα μαζί τους θα μπορούσα να πω πολλά πράγματα πάνω σε αυτό, όμως είναι άλλο αυτό. Αυτές οι κοπέλες δεν έχουν κανένα καταναγκασμό κι αυτό αποτελεί μια τεράστια κουβέντα, γίνεται ένας απίστευτος διάλογος. Και μάλιστα, με έναν πολύ άθλιο τρόπο από πλευράς απάντησης, αυτό έγινε και στην Ελλάδα, με αφίσες πριν από κάποιους μήνες. Εσείς [σημ. *Noli me Tangere*] δεν βγάλατε μια αφίσα και βγήκε απάντηση με έναν άθλιο τρόπο; Θέλω να πω, αυτό δεν έρχεται από το πουθενά. Γίνεται ένας ολόκληρος διάλογος, και στα πανεπιστήμια υπάρχει ολόκληρη κουβέντα σχετικά με αυτό που είναι ακριβώς η συντηρητικοποίηση του φεμινιστικού κινήματος, το οποίο μιλάει για την πορνεία με όρους ηθικής, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως.

[σημ. προς Βι.]: Από τη στιγμή που υπάρχει αυτή η κατάσταση -γιατί υπάρχει και μπορώ να σου δώσω δέκα εκατομμύρια πηγές για να δεις ότι υπάρχει- στην ανάλυση λοιπόν δεν είναι ένα πρόβλημα το γεγονός ότι μιλώντας για σύγχρονη πορνεία και βία, αναιρείται το υποκείμενο που εργάζεται σε αυτό το χώρο; Δεν υπάρχει ένα κενό; Πώς το καλύπτετε αυτό το κενό; Αυτό ρωτάω. Γιατί με ενδιαφέρει, δεν είναι ένα πράγμα για το οποίο μπορείς να πεις "άντε την πιάσαμε την κουβέντα και τελείωσε". Μπαίνουν απίστευτα ζητήματα, κατάλαβες; Απλά, είναι προφανώς συγκεκριμένη άποψη, όπως λες, και φαίνεται ούτως ή άλλως αυτό. Εγώ προσπαθώ να καταλάβω από μια άλλη άποψη πώς ακριβώς παλεύεται αυτό το κενό. Γιατί είναι κενό ο λόγος αυτός. Δεν υπάρχει κενό όταν χρησιμοποιείς τον ορισμό "σύγχρονη πορνεία" λέγοντας ότι είναι κάτι το βίαιο, όταν γυναίκες που κάνουν αυτή τη δουλειά λένε "όχι,

εμένα είναι επιλογή μου, το διάλεξα, μόνη μου το αποφάσισα, όπως κι εσύ αποφάσισες να γίνεις υπάλληλος γραφείου"; Είναι δηλαδή εκβιαστικό, κάτω από τον εκβιασμό της εργασίας.

Κτ.: Θέλω να κάνω κι εγώ μια παρένθεση. Πιστεύω ότι σημαντικότερο είναι να κατανοούμε από ποια θέση μιλάμε εμείς, και σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα. Δηλαδή, αν εμείς, και ως γυναίκες και ως προλετάριες και ως αγωνίστριες έχουμε λύσει όλα αυτά τα ζητήματα, αν είμαστε σε μια θέση υπεροχής όπου δεν βιώνουμε τους καθημερινούς καταναγκασμούς στην εργασία, στις διαπροσωπικές σχέσεις, σε οποιοδήποτε επίπεδο, σε κάθε πτυχή της ζωής μας που διαποτίζεται από την εξουσία, την εμπορευματοποίηση, το σεξισμό κ.λπ.... Αν εμείς είμαστε κάποιες που τα έχουμε λύσει όλα και από αυτή τη θέση καλούμαστε να σώσουμε και να απελευθερώσουμε τους υπόλοιπους ανθρώπους από τους ρόλους που έχουν, λες και δεν κουβαλάμε κι εμείς αντίστοιχους ρόλους.

Σίγουρα, μια κοινωνία χωρίς εξουσία, χωρίς καπιταλισμό, χωρίς κράτος, κανείς δεν τη φαντάζεται με πορνεία. Επίσης, ασφαλώς στόχος μας δεν είναι ο εξωραϊσμός αυτής της μορφής σεξουαλικής εκμετάλλευσης που αποτελεί η πορνεία, όπως και καμίας άλλης μορφής εκπόρνευσης, όπως είναι για παράδειγμα ο θεσμός του γάμου. Γιατί το ζήτημα δεν εξαντλείται στην πορνεία, μιλάμε συνολικά για τις πράξεις που κάνει μια γυναίκα, είτε αφορούν το σεξουαλικό πεδίο είτε οποιοδήποτε άλλο, για να επιβιώσει, για να καταβιώσει μέσα σε έναν πατριαρχικό κόσμο. Αυτά αποτελούν μια μορφή εκπόρνευσης, χωρίς βέβαια να θέλω να ισοπεδώσω τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που υπάρχουν στην πορνεία.

Δεν ξέρω πάρα πολλά για τις κινήσεις και τις οργανώσεις εργαζόμενων στο χώρο του σεξ, μόνο ό,τι έχω βρει στο ίντερνετ. Αυτό που έχω αντιληφθεί είναι ότι δεν πρόκειται για κάτι το ενιαίο, ενώ υπάρχουν διαφορές και από χώρα σε χώρα. Για παράδειγμα, διάβασα ότι υπάρχει στο Μεξικό μια τέτοια κίνηση που είναι μέρος της ζαπατίστικης καμπάνιας και αγωνίζεται για πράγματα πολύ ευρύτερα από τη θέση τους στη βιομηχανία του σεξ. Και παλεύουν για ευρύτερα ζητήματα -από τη δική τους θέση όμως, κι αυτό έχει σημασία. Γιατί για εμάς αυτό είναι, πιστεύω, που έχει ση-

μασία: Ο αγώνας ενάντια στην εξουσία δεν είναι κάτι ιδεολογικό, δεν είναι κάτι που διαβάζουμε σε ένα βιβλίο και καταλαβαίνουμε ότι η εξουσία είναι ένα κακό πράγμα και πάμε να το πολεμήσουμε. Έχει να κάνει με τις εμπειρίες, με τα βιώματά μας και με τη θέση από την οποία μιλάμε, με τον τρόπο που δεχόμαστε αυτή την εξουσία στο σχολείο, στη δουλειά ή οπουδήποτε, ανάλογα με τις συνθήκες που ζει ο καθένας. Κι αυτό μας προσδιορίζει σαν ανθρώπους, δεν είναι κάτι αφηρημένο.

Μια πόρνη είναι μια γυναίκα καταπιεζόμενη κι εκμεταλλεζόμενη, όπως κι εμείς. Καταπιέζεται ίσως με έναν επιπλέον τρόπο που δεν τον έχουμε βιώσει, όπως διαφορετικές μορφές καταπίεσης δεχόμαστε όλοι, ανάλογα με τη θέση μας. Υπάρχει όμως κάτι κοινό, μιλάμε για ρόλους, για κοινωνικούς ρόλους. -Και εδώ είναι κάτι που είχε προκύψει και στην κουβέντα του Συντονιστικού: Ποια είναι η δική μας στάση όταν μιλάμε για την αποτίναξη των επιβεβλημένων κοινωνικών ρόλων; Δεν μπορεί παρά να είναι το πρόταγμα της χειραφέτησης, και όχι της απελευθέρωσης "από τα έξω". Δεν μπορεί κανείς να σώσει κανέναν από το ρόλο του. Κι επειδή, κατά τη γνώμη μου, η χειραφέτηση είναι ζήτημα συλλογικών κοινωνικών αγώνων -και ατομικών- δεν μπορούμε παρά να αγωνιζόμαστε και το λόγο των ίδιων των υποκειμένων - στη συγκεκριμένη περίπτωση των εκδιδόμενων γυναικών που ανέφερε και η Χ.- χωρίς φυσικά να χρειάζεται να συμφωνούμε πάντα. (...) Είτε θεωρούμε τις θέσεις τους συντηρητικές είτε πιο προωθημένες, δεν γίνεται να μην τις λαμβάνουμε υπόψη μας. Γιατί, όπως το έθεσε και η Χ., μιλάμε ως αναρχικές, δεν έχουμε κάποιο ρόλο ιεραπόστολου απέναντι στον κόσμο...

Και ένα ακόμα σημείο: Αν δεν βλέπουμε τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην παραδοσιακή και την καταναγκαστική πορνεία -το trafficking- κινδυνεύουμε να αδρανοποιηθούμε τελείως απέναντι σε αυτό το νέο σχετικά φαινόμενο. Δεν μπορούμε να αγνοούμε την πραγματικότητα, ότι τις περισσότερες φορές πρόκειται για γυναίκες φυλακισμένες, που δεν μπορούν να ακουστούν, δεν μπορούν να μιλήσουν. Εκεί είναι ίσως η μόνη περίπτωση που νομιμοποιείσαι να μιλήσεις εσύ γι αυτές, όχι υποκαθιστώντας τις. Μιλάμε για συνθήκες φυσικής ομηρίας, φυσικής αιχμαλωσίας που δημιουργούν άλλες προτεραιότητες για μας,

στο πώς αναδεικνύουμε το ζήτημα, πώς το δημοσιοποιούμε, πώς αγωνιζόμαστε και για την απελευθέρωση αυτών των γυναικών.

Δ.: Ήθελα κι εγώ να πω κάτι. Πραγματικά δεν καταλαβαίνω πώς γυναίκες μιλάνε για την πορνεία λέγοντας πώς είναι άλλη μια συνθήκη εκβιασμού. Εγώ θεωρώ ότι στην πορνεία η γυναίκα ή ο άντρας βιάζονται. Θεωρώ ότι πραγματοποιείται η πτυχή της σεξουαλικής επιθυμίας του ατόμου. Μπορεί να μιλάω από δεδομένη θέση, αλλά νομίζω ότι πίσω από αυτό που λέω βρίσκεται το πώς αντιλαμβάνομαι τα πράγματα. Και πραγματικά πολύ δυσκολεύομαι να καταλάβω πώς οι sex workers παλεύουν και συνδικαλίζονται σε ένα χώρο που δίνουν το είναι τους, δηλαδή που βιάζονται.

Μ.: Εγώ πάλι νομίζω πως θα είχε σημασία να εντοπίσουμε τη διαφορά ανάμεσα στο φαινόμενο της λεγόμενης παραδοσιακής πορνείας και της σύγχρονης μορφής της, της καταναγκαστικής, ακριβώς στο περιβάλλον, στο ευρύτερο περιβάλλον μέσα στο οποίο ακμάζει η δεύτερη, η καταναγκαστική. Το σύγχρονο δηλαδή περιβάλλον καταπίεσης κι εκμετάλλευσης. Το φαινόμενο της καταναγκαστικής πορνείας συντηρείται και αναπτύσσεται στις παρυφές της επίσημης αντιμεταναστευτικής πολιτικής του κράτους, στα πλαίσια της καπιταλιστικής λεηλασίας στις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ και παράλληλα με μια έ-

κρηξη της εμπορευματοποίησης της σεξουαλικότητας και του γυναικείου σώματος.

Σε μια εποχή επίσης όπου βρίσκεται σε πλήρη έξαρση ο υποκριτικός λόγος, η προπαγάνδα των αφεντικών περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανθρωπισμού κ.λπ. Αυτές οι συνθήκες δημιουργούν μια πάρα πολύ σημαντική διαφορά ανάμεσα στη σύγχρονη μορφή πορνείας-δουλείας, η οποία αποτελεί μια μορφή του σύγχρονου δουλεμπορίου, και την παραδοσιακή μορφή.

Μια κουβέντα για την καταναγκαστική πορνεία σαφώς ανοίγει και μια κουβέντα για την παραδοσιακή, αλλά αυτό δεν θα πρέπει να καλύψει τους λόγους για τους οποίους επιλέγουμε να συζητήσουμε το φαινόμενο της καταναγκαστικής πορνείας σήμερα, φαινόμενο που συνοδεύεται και από μια ριζική αλλαγή του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζούμε και αγωνιζόμαστε, του περιβάλλοντος εκμετάλλευσης και καταπίεσης στο οποίο ζούμε.

(...)

Σ.: Πάντως το πρόβλημα και στην ανάλυση είναι το εξής: Δεν μπορούμε να έχουμε δύο στρατόπεδα, εκμεταλλευόμενων απ' τη μία και εκμεταλλευτών απ' την άλλη, απ' τη στιγμή που οι εκμεταλλευόμενοι βάζουν κάποια όρια μεταξύ τους. Δηλαδή, άλλη είναι η εκμετάλλευση σε μένα που θα πάω να δουλεύω οκτώ ώρες και θα γυρίσω σπίτι μου, άλλη η εκμετάλλευση μίας κοπέλας που της βάζουν ένα πιστόλι και τη γαμάνε. Είναι πολύ διαφορετικό. Και υπάρχει και η άλλη όψη: Μπορεί κάποιος να είναι προλετάριος και να πηγαίνει να γαμάνε μια γυναίκα που την εκδίδουν. Υπάρχουν δηλαδή διάφοροι διαχωρισμοί που δεν μπορούν να τους σπιάσουν, και ο καθένας ακολουθεί το δρόμο του.

Ι.: Για μένα η σύγχρονη πορνεία είναι διττή έννοια γιατί περιέχει απ' τη μία το στοιχείο της παραδοσιακής, ας πούμε της "ελεύθερης επιλογής", που πλέον μιλάει και μέσα από σωματεία κ.λπ., και μετά είναι η καταναγκαστική που εμπεριέχει όλα τα στοιχεία της καταπίεσης του συστήματος. Δηλαδή πλέον μιλάμε για φυλακή, για την έννοια της φυλακής. (...) Για μένα αυτή η κατάσταση της καταναγκαστικής πορνείας εντείνεται, όσο εντείνεται και η καταπίεση από το σύστημα.

Βλέπω κάποια στοιχεία που είναι ακριβώς ίδια μέσα στο σύστημα: Η εκμετάλλευση, η φυλακή... και θα εντείνεται ακόμα περισσότερο αυτό το φαινόμενο όσο εξελίσσεται το σύστημα.

Κ.: Παρότι το σημείο είναι αρκετά δύσκολο, διότι οι επεξεργασίες είναι ελάχιστες πάνω σε αυτό, με αφορμή κάποια σημεία από την εισήγηση όπως και από τον άξονα της σκέψης που κατέθεσε η Μ., νομίζω ότι υπάρχει το εξής ζήτημα: Από ένα σημείο της συζήτησης και προσπαθώντας να φτάσουμε στην καταναγκαστική πορνεία, υπήρχε ένας παραγωγικός τρόπος σκέψης. Πολλά πράγματα φαινόταν ότι παράγονται μέσα από την ένταση του καπιταλισμού. Όμως εγώ θεωρώ ότι η συστημική ένταση παράγεται και μέσα από την ένταση των πατριαρχικών δομών. Δηλαδή τα αναφέρουμε παραθετικά, παραθέτουμε το ένα δίπλο στο άλλο, μιλώντας για τον εξουσιαστικό, πατριαρχικό, καπιταλιστικό κόσμο, μόνο που η πατριαρχία είναι μία σταθερή δομή του εξουσιαστικού κόσμου εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια τουλάχιστον. Κατά την άποψή μου ο καπιταλισμός όχι μόνο δεν την έχει καταργήσει, αλλά είναι τμήμα της συστημικής αντεπίθεσης. Δηλαδή παράγει πραγματικότητα, η οποία επηρεάζει μάλιστα και τα άλλα τμήματα.

Δεν θεωρώ δηλαδή ότι το γεγονός ότι μεταφερόμαστε από την παραδοσιακή προς την καταναγκαστική πορνεία είναι απλώς, αν το έλεγα έτσι με όρους ταξικής ανάλυσης, ένα παράγωγο του φαινομένου της έντασης της εργασίας πλανητικά. Είναι μία συνθήκη έντασης σε βάρος ενός πλανητικού υποκειμένου, το οποίο αποτελεί το μισό του πληθυσμού, έντασης είτε με τη διάσταση των ξυλοδαρμών, είτε από την αναβάθμιση των θρησκειών, είτε από τη δύναμη των μηχανών του θεάματος, είτε από την επιστήμη της γενετικής, είτε από το ζήτημα της καταναγκαστικής πορνείας. Υπάρχει δηλαδή ένα περιβάλλον όπου αυτό που ονομάζουμε πατριαρχική δομή αναπτύσσεται και επιτίθεται. Κατά την άποψή μου, επιτίθεται για να πάρει πίσω όλο το έδαφος που έχασε τις δεκαετίες κυρίως του '70 αλλά και του '80 ως ένα βαθμό.

Και μέσα σ' αυτό νομίζω ότι βρισκόμαστε σε δυσχερή θέση, και επειδή προσεγγιστικά οι επεξεργασίες είναι λιγότερες σε σχέση με άλλα σημεία που οι επεξεργασίες είναι βαθύτερες, αλλά

και από το γεγονός ότι ως άντρες και γυναίκες έχουμε συγκεκριμένους προσδιορισμούς... Γιατί σε κάθε δομή υπάρχουν υποκείμενα που την υποστηρίζουν. Το πατριαρχικό σύστημα το υποστηρίζουν οι άντρες, υπάρχει υποκείμενο δηλαδή που υποστηρίζει την πατριαρχική δομή, διότι διαφορετικά δεν θα υφίστατο η πατριαρχική δομή. Δεν είναι απλώς ένα παράγωγο που εξυπηρετεί κατά κάποιο τρόπο οικονομικά το καπιταλιστικό σύστημα. Εξυπηρετεί καταστάσεις σχέσεων και επιβολών σε όλη τη διάρθρωση του κοινωνικού σχηματισμού, μέχρι το πιο μοριακό του σημείο. Μέχρι το σημείο που μπορεί να πλακωθούμε και μεταξύ μας, στις ερωτικές σχέσεις για παράδειγμα από πράγματα που αναπαράγονται και εκεί. (...)

Εγώ περισσότερο αυτό ήθελα να τονίσω, ότι κατά την άποψή μου δεν είναι απλώς ένα παράγωγο, παρότι θεωρώ ότι μέσα στον κόσμο που ζούμε έχει μία ιδιαίτερα καταλυτική θέση το πώς αναπτύσσεται αυτό που λέμε καπιταλιστική φιλοσοφία, σαν συνολικός πολιτισμός δηλαδή, και πώς ουσιαστικά επηρεάζει ακόμα και τις δομές εξουσίας και τη διάρθρωσή τους ή πώς επηρεάζει την πατριαρχική συνιστώσα στον τρόπο εξέλιξής της. Πιστεύω ότι καταλυτικά τις επηρεάζει, δεν είναι ακριβώς ισοδύναμες οι σχέσεις, αλλά ωστόσο τα άλλα σημεία δεν είναι απλά παράγωγα της καπιταλιστικής επίθεσης. Θεωρώ δηλαδή ότι οι δομές αναδιοργανώνονται και επηρεάζουν συνολικότερα τη συστημική οργάνωση αυτού του κόσμου. Και νομίζω ότι αυτό θα πρέπει να το βλέπουμε...

Ασφαλώς δεν είναι ποτέ τυχαίο γεγονός, όπως σε όλες τις αναφορές ειπώθηκε, ο ταξικός προσδιορισμός της γυναίκας πόρνης, αλλά έχει αξία να το πάμε και ανάποδα. Δηλαδή ότι είναι γυναίκα, που, σε τελική ανάλυση επειδή είναι και ταξικά προσδιορισμένη, της αντιστοιχεί στον κοινωνικό σχηματισμό αυτή η θέση ή έχει τις πιθα-

νότητες να βρεθεί σε αυτήν. Να ξεκινάμε δηλαδή και από την υποκειμενικότητα, την ιδιότητα γυναίκα, σε σχέση με το πώς διασταυρώνεται με το ταξικό, και όχι από το πώς μέσα από τη σφαίρα των ταξικών υποκειμένων σε κάποιους αντιστοιχεί να γίνουν πόρνες: στις γυναίκες, μετά στα παιδιά, σιγά-σιγά και σε κάποιους άντρες... Νομίζω ότι δεν παράγονται μόνο έτσι οι κατανοήσεις, παράγονται και απ' την άλλη πλευρά και πρέπει να το εντοπίζουμε αυτό το σημείο.

Κτ.: Είναι λάθος αν κατανοήθηκε από την εισήγηση ότι εμείς βλέπουμε την πατριαρχία απλά ως παράγωγο του καπιταλισμού...

Κ.: (...) Παρατέθηκαν και τα άλλα σημεία αλλά θεώρησα ότι προσανατολίζεται περισσότερο η συζήτηση σε μια παραγωγική αντίληψη του καπιταλισμού...

Κτ.: Αυτό που είναι σίγουρο πάντως είναι ότι η πατριαρχία προϋπήρξε του καπιταλισμού, και έτσι ως δομή που προϋπάρχει επηρεάζει και στη γένεση και στη διαμόρφωση των μεταγενέστερων δομών. Απλά όταν μιλάμε για το σήμερα, για τις σημερινές συνθήκες, και η πατριαρχία αποκτά νέες μορφές και σημασίες με βάση τη μετεξέλιξη του καπιταλισμού, της κυριαρχίας γενικότερα.(...)

Α.: Συμφωνώ σε πολλά από αυτά που έθεσε ο Κ. Πιστεύω πως αν τονίστηκε ιδιαίτερα η ταξική πλευρά, αν και κατά τη γνώμη μου αναδείχτηκαν και οι υπόλοιπες -η σεξιστική και η ρατσιστική διάσταση- είναι επειδή, τουλάχιστον στα δικά μου μάτια, αφενός μεν υπάρχει απουσία ενός ριζοσπαστικού γυναικείου λόγου σήμερα, αφετέρου ο γυναικείος ριζοσπαστικός λόγος του χθες -όταν λέω του χθες μιλάω για την περίοδο μέχρι τις αρ-

χές της δεκαετίας του '90- έτεινε ολοένα και περισσότερο, ακόμα και στις καλύτερες εκφάνσεις του, να απαλείφει την ταξική διάσταση. Ενώ θέσαμε κοινωνικά ζητήματα που αφορούν στην γυναικεία καταπίεση... Δηλαδή, τη δεκαετία του '80, το αυτόνομο γυναικείο κίνημα έβαλε το ζήτημα της βίας, των βιασμών, της πορνογραφίας, του πώς μέσα από την πορνογραφία κατασκευάζονται εξουσιαστικές εικόνες σε βάρος της γυναίκας η οποία παρουσιάζεται ως αυτή που γουστάρει να τη βιάζουν. Γυρνάω πολύ πίσω, στη δεκαετία του '80, που ακόμα και η διαμόρφωση των "σεξουαλικών αναγκών" των αντρών από το σύστημα ήταν πολύ διαφορετική, μεταλλάχτηκε μέσα στις δεκαετίες και εξελίχθηκε πάρα πολύ.

Όμως το γεγονός ότι η ταξική διάσταση απουσίαζε απ' το λόγο, ή απουσίαζε και απ' τη θέση των ιδίων των φεμινιστριών, αφενός οδήγησε τελικά στην αφομοίωση αυτού του κινήματος από το σύστημα και αφετέρου είχε σαν αποτέλεσμα ο μόνος λόγος -σχεδόν, να μην υπερβάλλουμε κιόλας- που υπάρχει σε σχέση με το φαινόμενο της καταναγκαστικής πορνείας να είναι από μία ηθικιστική και πατερναλιστική σκοπιά, ακόμα και μέσα στο φεμινιστικό χώρο, στις πιο συντηρητικές εκδοχές του καθεστωτικού φεμινισμού. Γι' αυτό έχει σημασία η σύνδεση με την ταξική σκοπιά. Αλλά και στην πράξη, όχι απλώς στο λόγο, στη θέση, έχει μεγάλη σημασία το να βλέπεις πώς αρθρώνονται όλες οι πτυχές της καταπίεσης, πώς επιδεινώνονται.

Συμφωνώ με αυτό που διατύπωσε πολύ καλά ο Κ., δηλαδή ότι στο σύγχρονο καπιταλισμό η πατριαρχία αντεπιτίθεται και καταλαμβάνει το έδαφος που αφήνει η απουσία γυναικείων αντιστάσεων. Και φυσικά αυτό δεν αφορά μόνο την καταναγκαστική πορνεία, αλλά όλες τις διαστάσεις του ζητήματος. Και εννοείται πως η ένταση του σεξισμού δεν αφήνει απ' έξω και το δικό μας χώρο, κανέναν κοινωνικό και πολιτικό χώρο δεν αφήνει αλώβητο. Ωστόσο θέλω να πω ότι είναι η πρώτη φορά μέσα σε πάρα πολλά χρόνια, για 'μένα τουλάχιστον, που για ένα ζήτημα όπως η καταναγκαστική πορνεία γίνεται μία τέτοια συζήτηση από γυναικεία σκοπιά, μια συζήτηση που είναι μικτή. Και αυτό μου αρέσει... Θέλω να πω, συμμετέχουν και σύντροφοι και συζητάμε χωρίς αυτό να αναιρεί, εννοείται, αυτόματα τους διαχωρισμούς, το μοριακό επίπεδο των εξουσιαστικών σχέσεων και

όλα όσα αναφέρθηκαν. Ωστόσο είναι μία σημαντική αρχή κατά η γνώμη μου. Το γεγονός ότι ξαναπιάνουμε ζητήματα από μία αναρχική, αντιεξουσιαστική, ανατρεπτική οπτική, ζητήματα που είχαμε αφήσει για πάρα πολύ καιρό ή που ελάχιστα σύντροφοι ασχολούνταν μ' αυτά.

Βι.: Εγώ χαίρομαι πάντως που είναι μία κουβέντα στην οποία μιλάνε οι γυναίκες κυρίως...

Α.: Εννοείται, αυτό το θεωρώ αυτόνομο. Κοίτα εγώ μιλάω από άλλες εμπειρίες, από κλειστές γυναικείες συζητήσεις τις δεκαετίες του '80 και του '90...

Δ.: Πάντως επειδή με προβληματίζει αυτό που βάζει η Χ. και επειδή το έχει βάλει και σε άλλη κουβέντα, το ζήτημα δηλαδή των γυναικών που εκδίδονται και συνδικαλιζόνται κιόλας. Επειδή θεωρώ επίσης ότι η πατριαρχία διαπερνά όλο το φάσμα των σχέσεων του κυρίαρχου πολιτισμού, με αυτή τη βάση, αυτές τις γυναίκες μπαίνω μάλλον σε μία θέση να τις ακυρώνω. Νομίζω ότι έχουν ενσωματώσει απόλυτα τους εξουσιαστικούς ρόλους που έχουν εγκαθιδρυθεί σύμφωνα με την πατριαρχία.

Α.: Μία ερώτηση θέλω να σου κάνω. Ποια είναι η πραγματική διαφορά ανάμεσα σε μια εκδιδόμενη γυναίκα και μια γυναίκα η οποία παντρεύεται με αντάλλαγμα την επιβίωσή της και κάθεται και τη γαμάει ο άντρας της; Για μένα, δεν νομίζω ότι είναι μεγάλη. Θέλω να πω ότι σε ό,τι αφορά την υποταγή των γυναικών στους εξουσιαστικούς ρόλους, αυτή την υποταγή δε θα τη βρούμε μόνο στις πόρνες. Και δεν μιλάμε από μια θέση όπου εμείς είμαστε απαλλαγμένες από κάθε αλλοτρίωση και κρίνουμε τις άλλες γυναίκες.

Κτ.: Να το δούμε λίγο πέρα από την ιδεολογική διάσταση που τέθηκε προηγουμένως, λέγοντας ουσιαστικά, αν κατάλαβα καλά, ότι μια γυναίκα δεν έχει δικαίωμα να υπερασπίζεται τον εαυτό της όντας πόρνη, γιατί έτσι υπερασπίζεται ταυτόχρονα αυτή τη μορφή καταπίεσης... Λοιπόν, χωρίς να θέλω να εξωραίσω αυτές τις οργανώσεις για τις οποίες δεν έχω σαφή εικόνα, οπότε και με κίνδυνο να τους αποδίδω χαρακτηριστικά με βάση τη δική μου αντίληψη και όχι όπως πραγματικά εί-

να, εγώ δεν πιστεύω ότι στο σύνολο τους αυτοί που κάνουν είναι να υπερασπίζονται την πορνεία...

Χ.: Υπάρχουν και τέτοιες οργανώσεις.

Κτ.: Ωραία, δεν είναι όμως αυτό το βασικό για μένα. Έχει μεγάλη σημασία το ποιος μιλάει κάθε φορά. Έχει πολύ μεγάλη διαφορά να λέει ένα lifestyle περιοδικό ή ένας νταβατζής ή ένας ιδιοκτήτης στριπτιζάδικου ή sex shop, ότι η πορνεία και η σεξουαλική εκμετάλλευση είναι μία χαρά, και είναι λίγο διαφορετικό πράγμα να λέει μία γυναίκα πόρνη ότι αυτό είναι επιλογή της, ή να μιλάει και να συνδικαλιζεται ή με άλλους τρόπους να παλεύει από τη θέση που βρίσκεται. (...)

Πιστεύω ότι, όχι σε όλες αλλά στις καλύτερες περιπτώσεις, αυτό που θέτουν δεν είναι η υπεράσπιση της πορνείας, αλλά μία κριτική της κοινωνικής υποκρισίας απέναντι στην πορνεία. Δηλαδή μία κριτική για τη γενικευμένη εκπόρνευση της κοινωνίας, μια κριτική για την υποκρισία και τον ηθικισμό που απενεχοποιεί αυτό που τις εξαναγκάζει στις πορνεία και ενοχοποιεί τις ίδιες τις γυναίκες.

Σε ότι αφορά τα αιτήματά τους, από τη στιγμή που βρίσκονται σε συνθήκες ημι-παρanoiίας, ε, λοιπόν αυτά που διεκδικούν δεν μου φαίνονται καθόλου εξωπραγματικά... Δηλαδή από το πιο απλό, το δικαίωμα να δουλεύουν με προφυλακτικά ώστε να μην κινδυνεύουν να κολλήσουν aids...

Α.: Ασφάλιση...

Κτ.: Και ακόμα σημαντικότερο, το δικαίωμά τους να αρνηθούν να εξυπηρετήσουν όποιον πελάτη κρίνουν οι ίδιες. Τα δικαστήρια στην ουσία αρνούνται ότι υπάρχει βιασμός μέσα στην πορνεία, θεωρώντας ότι αν μια γυναίκα είναι

πόρνη, δεν υφίσταται βιασμός από πελάτη, είναι μέρος της δουλειάς της. Λοιπόν τέτοιες η διεκδικήσεις είναι το πιο απλό, το στοιχειώδες. Με το να το αρνούμαστε, να λέμε ότι "ακυρώνουμε" τέτοιες διεκδικήσεις, ή τις ίδιες τις γυναίκες που τις έχουν, είναι σαν να δεχόμαστε να σιωπήσουμε κι εμείς για τη βία απέναντι τους.

Αυτό που αντιλαμβάνομαι είναι η σημασία της διεκδίκησης μίας συλλογικής ταυτότητας απ' τη μεριά τους και μίας υπόστασης στο χώρο του ορατού κοινωνικά. Γιατί όπως είπαμε η πορνεία είναι ένα ζήτημα εξοστρακισμένο στο χώρο του ταμπού και αυτό επιτρέπει και διαιωνίζει την καταπίεση στις πιο βίαιες μορφές τις, όταν έχουμε να κάνουμε με υποκείμενα "αόρατα". Όταν λές "εγώ τις ακυρώνω" στην ουσία αρνείσαι το "δικαίωμα" οποιουδήποτε να αγωνίζεται από τη θέση που βρίσκεται. Όπως και όλοι εμείς, από την θέση από την οποία βρισκόμαστε παλεύουμε και όχι από κάποια θέση φαντασική. Άλλο ότι έχουμε ένα όραμα στον αγώνα μας, για τον κόσμο που θέλουμε -έστω και αν αυτό το όραμα είναι μόνο για να μας προσανατολίζει στο πώς καταστρέφουμε αυτόν. Από μία τέτοια θέση όμως δεν σημαίνει ότι αρνούμαστε τις διεκδικήσεις που υπάρχουν απέναντι σε συγκεκριμένες συνθήκες που υφίσταται ο καθένας. Δεν μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια

απέναντι σε όποιον προσπαθεί να κερδίσει μια συλλογική ταυτότητα, που διεκδικεί να μιλήσει και να ακουστεί, και που μέσα από αυτή τη διαδικασία διαμορφώνεται, έρχεται σε επαφή και προσπαθεί να συνδεθεί με άλλα κομμάτια της κοινωνίας. Γιατί μιλάμε για μία κοινωνία οργανωμένη ιεραρχικά, γεμάτη κοινωνικά γκέτο, με κοινωνικές "κατηγορίες" που έρχονται σε επαφή ή μία με την άλλη κυρίως με βάση τους διαχωρισμούς που είπαμε πριν, τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις.

Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο τρόπος που μιλάμε, ο τρόπος που βλέπουμε τα πράγματα έχει να κάνει με τα δικά μας βιώματα και όχι με μια γενική "αλήθεια". Όπως επίσης διαποτίζεται και από αυτά τα στερεότυπα με τα οποία έχουμε ανατραφεί, και είναι σημαντικό να συνειδητοποιούμε ότι η δική μας δεν είναι η μοναδική πραγματικότητα, ούτε η μοναδική αλήθεια, και να αφήνουμε τα ίδια τα υποκείμενα να μιλάνε για τον εαυτό τους. Τα κριτήριά μας, όταν λέμε τι θεωρούμε "σωστό" και τι "λάθος", δυστυχώς δεν είναι μόνο προϊόν της αντιεξουσιαστικής μας κουλτούρας, μιας κουλτούρας που πρέπει να κατακτάμε καθημερινά συγκρουόμενοι με τις κυρίαρχες αντιλήψεις, αλλά δυστυχώς κουβαλάμε κι εμείς τις προκαταλήψεις, τις ιεραρχήσεις, τις συμβάσεις με τις οποίες έχουμε διαπαιδαγωγηθεί.

Χ.: Είναι πολύ απλό. Εδώ δεν υπερασπίστηκε κανένας την πορνεία. Αλλά υπάρχει μία πραγματικότητα στην οποία δεν μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια μας. Η πραγματικότητα για τις πόρνες,

για τα υποκείμενα που εργάζονται στην πορνεία - ανεξάρτητα από το ποια είναι η θέση η δική τους μέσα σ' αυτό, αν λένε "με βιάζουνε" ή "δεν με βιάζουνε", "γουστάρω" ή "δεν γουστάρω"- οτιδήποτε και αν λένε, η πραγματικότητα είναι ότι υπάρχει κοινωνικό ιδιώνυμο για την πορνεία. Απέναντι σε αυτό δεν μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια μας.

Για το κοινωνικό ιδιώνυμο τώρα... Το 1904 έγινε η πρώτη απογραφή παγκοσμίως από 13 χώρες για το "εμπόριο λευκής σαρκός". Ε, λοιπόν αυτό το πράγμα έβαλαν τις φεμινίστριες να το κάνουν, φεμινίστρες μεσο-αστές, χριστιανές στην Αγγλία. Αυτό που προωθούσαν, από τότε, και μέσα από τις εφημερίδες, ήταν μια ηθική προπαγάνδα. Δεν κατήγγειλαν τη δουλεία από τη σκοπιά των γυναικών, αλλά ότι αυτή η κατάσταση, που έφερναν γυναίκες και τις πουλούσαν, χαλάει τα ήθη. Αυτή ήταν η προπαγάνδα. Και μάλιστα έβαλαν και παιδάκια μέσα σ' αυτή την ιστορία, γιατί και παιδιά εκπορνεύονταν τότε στο "εμπόριο λευκής σαρκός", έτσι όπως το ονόμασαν. Έβγαιναν λοιπόν οι εφημερίδες με τίτλους, γνώριμους και σήμερα, όπως "η ρημαγμένη αθωότητα του τάδε", με μαρτυρίες παιδιών, από μια άποψη ανθρωπιστική, χριστιανική, ηθική και λευκή προφανώς. Αυτό ακριβώς το πράγμα έχει φτιάξει μία ολόκληρη συνθήκη -η οποία βέβαια πηγαιίνει πολύ παλιότερα, απλά πλέον θεσμικά κατοχυρώνεται: το γεγονός ότι η πορνεία είναι παράνομη σχεδόν σ' όλες τις χώρες του κόσμου. Στην Ευρώπη μόνο σε δύο χώρες επιτρέπεται η πορνεία, την ίδια στιγμή που η διακίνηση κορμιών γυναικείων και αντρικών, αλλά και παιδιών έχει απίστευτες διαστάσεις, όπως είπε προηγουμένως και η Μ.

Σ' αυτή τη συνθήκη εμείς δεν μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια. Αν τυχόν μιλήσεις σε οποιονδήποτε για το τι πάει να πει πουτάνα, τι θα σου πει; Θα σου πει τα χίλια μύρια, γιατί είναι τελείως περιθωριοποιημένη ομαδοποίηση. Υπάρχουν και άλλα παραδείγματα. Αν μια πουτάνα, νόμιμη, με άδεια, με χαρτιά ας πούμε στην Ελλάδα, όπως και σε πάρα πολλές χώρες του κόσμου, μείνει έγκυος, τότε πρέπει να πάψει να εργάζεται, δεν έχει δικαίωμα να κάνει παιδί, επειδή είναι πουτάνα.

Όλα αυτά τα ζητήματα δεν αναιρούν την πραγματικότητα της πορνείας, δεν αναιρούν αυτό που σημαίνει για το κορμί της ίδιας, αλλά δεν μπορούμε να μην αντιλαμβανόμαστε ότι είναι μία ομάδα η

οποία προφανώς είναι περιθωριοποιημένη και χτυπιέται απ' τους πάντες. Αυτό δεν σημαίνει ότι μαζοποιείς μία κατάσταση. Αυτό είναι το ένα σημείο.

Το άλλο τώρα είναι το εξής: Γενικώς δεν ψάχνω για κανένα επαναστατικό υποκείμενο, οπότε προφανώς δεν ψάχνω και καμία πόρνη ως επαναστατικό υποκείμενο, όπως δεν ψάχνω και στους μετανάστες, για παράδειγμα, το επαναστατικό υποκείμενο (...) Δηλαδή όσον αφορά στους μετανάστες, σημαίνει ότι συμφωνούμε σε όλα μαζί τους; Αλληλέγγυοι όμως είμαστε, γιατί εστιάζεις στο επίπεδο του ρατσισμού, στην εκμετάλλευση την ταξική επίσης. Οπότε αν κάνεις μία αντιστοιχία, δεν θεωρώ ότι υπάρχει τεράστια διαφορά... Μιλάμε για συστήματα, εξουσιαστικά συστήματα, πατριαρχία, αστικό πολιτισμό, καπιταλισμό. Εκεί ανήκουν όλες αυτές οι καταστάσεις τις οποίες δεν μπορούμε να τις αναιρούμε. Ούτε πρόκειται να κάνουμε σημαία τη μία απ' όλες. (...)

Επιπλέον, υπάρχει και ένα τρίτο σημείο, υπάρχει μία διαλεκτική στο λόγο και τον αντίλογο. Στην Ελλάδα προφανώς είχε υπάρξει ένα cut, ένα πολύ μεγάλο cut, όσον αφορά το ανατρεπτικό φεμινιστικό κίνημα. Αυτό δεν σημαίνει ότι καταστρέφεται ο κόσμος έτσι και συμβεί αυτό, υπάρχει μία ροή, ροή η οποία γίνεται νεωτερική, μεταμοντέρνα... Γίνεται μια τεράστια συζήτηση, και στα πλαίσιά της υπάρχει ένας διάλογος για το ότι έχει αναπτυχθεί πάρα πολύ ο συντηρητισμός του φεμινισμού, όπως προαναφέρθηκε, και μάλιστα αυτό γίνεται πάνω στο θέμα της πορνείας. (...) Αν εμείς δεν το βιώνουμε εδώ, έχει κριθεί αλλού και βιώνεται. Δεν είναι λοιπόν θέμα υπεράσπισης της πορνείας.

Δ.: Απλά δεν καταλαβαίνω πώς συνδικαλιζεται σε μία τέτοια συνθήκη.

Χ.: Συνδικαλιζεται γιατί δεν μπορεί να κάνει παιδιά, γιατί δεν μπορεί να πάει σε άλλη χώρα, γιατί πολύ απλά θέλει προφυλακτικά, για εκατομύρια λόγους.

Αν.: Πάντως αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει συνείδηση στις πουτάνες, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει η συνείδηση ότι είναι εκμεταλλευόμενες, όπως και σε μία κανονική περίπτωση εργασίας, γι' αυτό και συνδικαλιζονται. Πιστεύω πως

αυτό που δεν καταλαβαίνεις είναι ότι υπάρχει συνείδηση για το γεγονός ότι αυτό που κάνουν αποτελεί εκμετάλλευση. Εγώ πιστεύω ότι έχουν μεγαλύτερη συνείδηση απ' τον καθένα ότι είναι θύματα ενός οικονομικού, κοινωνικού συστήματος απ' το οποίο τελικά προέρχεται και η ανάγκη του συνδικαλισμού. Ακριβώς επειδή είναι περιθωριοποιημένες, υφίστανται ακόμα μεγαλύτερη εκμετάλλευση και έχουν και περισσότερους λόγους να εξεγερθούν, αν το σκεφτεί κανείς.

(...)

Κτ.: Αρκετά ζητήματα δε λύνονται σε μία συζήτηση. Σημασία έχει το βάθεμα της σκέψης, το βάθεμα της συνείδησης, η σύνδεση του συγκεκριμένου ζητήματος με τα υπόλοιπα με τα οποία βρίσκεται σε αλληλεξάρτηση και για τα οποία αγωνιζόμαστε. Δεν είμαστε κάποια μονοθεματική ομάδα ούτε σκοπεύουμε να γίνουμε...

Είναι ένα κομμάτι της συζήτησης στο οποίο δεν επεκταθήκαμε. Έχει να κάνει με τον "πελάτη". Μιλάμε για έναν πληθυσμό 1.900.000 αντρών κατά τη δεκαετία 1990-2000 που ήταν "πελάτες" -αυτή τη λέξη τη χρησιμοποιούμε καταχρηστικά- στην πορνεία γενικά, όχι μόνο στην καταναγκαστική, έχοντας όμως σαν δεδομένο ότι για την ίδια χρονική περίοδο οι γυναίκες στην καταναγκαστική πορνεία ήταν 77.500 σ' ένα σύνολο 85.000, αυτό μας λέει κάτι και για τους υπόλοιπους αριθμούς. Είναι κάτι που μας προβλημάτισε, διαβάζοντας για αυτό το φαινόμενο και συζητώντας για το πώς το αντιμετωπίζεις, πώς αντιδράς...

Χωρίς να εξωραϊζουμε ή να δικαιολογούμε μια κατάσταση, σίγουρα δεν μπορείς να αποκόψεις τον "πελάτη" από το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο ζει, εργάζεται, εκπαιδεύεται ως τέτοιος. Δηλαδή δεν μπορούμε να μιλάμε για κατάργηση του "πελάτη" της καταναγκαστικής πορνείας λες και είναι ένα ον που έρχεται από το διάστημα, ως "πελάτης". Δεν είναι εφικτό να συμβεί κάτι τέτοιο. Αυτό που έχει σημασία κατά τη γνώμη μου, και αυτό που μπορούμε να κάνουμε είναι να στραφούμε ενάντια στις δομές που παράγουν και αναπαράγουν αυτούς τους ρόλους, να αναδείξουμε κοινωνικά την πραγματικότητα του δουλεμπορίου γυναικών ως μέτωπο αγώνα, τουλάχιστον σε μία πρώτη φάση.

ΒΙ.: Επειδή όμως τις δομές τις παράγουν και τις αναπαράγουν οι άνθρωποι, εμείς πολύ συγκεκριμένα και πολύ συνειδητά βγάλαμε την αφίσσα για τον πελάτη, λέγοντας ότι ο πελάτης είναι βιαστής επί της ουσίας. Το κάναμε επειδή έχουμε μεγαλώσει σε μία κοινωνία όπου πάντα στιγματιζόταν η πόρνη, οπότε θελήσαμε μ' έναν τρόπο να αναδείξουμε αυτό: Ο πελάτης είναι αυτός που πρέπει να είναι στιγματισμένος και να νιώθει ενοχή απέναντι σ' αυτό που κάνει και όχι η πόρνη. Νομίζω ότι ο πελάτης είναι κάτι αρκετά ζωντανό, καθημερινό, είναι δίπλα μας, μπορεί να είναι γνωστοί μας, μπορεί να είναι διάφοροι, το αφεντικό μας, ο κόσμος που κυκλοφορεί... Οπότε όταν διαμορφώνεις μία κουλτούρα που ο άλλος θα νιώσει ενοχή, ακόμα και αυτός που δεν το αντιλαμβάνεται ότι το να πληρώνεις για να κάνεις σεξ είναι *too much*, είναι σημαντικό. Και μέσα σε ένα χώρο που είναι αυτόνομος, αντιεξουσιαστικός, αναρχικός, είναι σημαντικό, είναι ένα βήμα...

Χγ.: Εμένα μου έκανε τρομερή εντύπωση, άντρες από το χώρο με τι πάθος προσπάθησαν να απενεχοποιήσουν τον πελάτη. Μου προκάλεσε τρομερή κατάπληξη. Μα καλά, είναι δυνατόν; Και μάλιστα με επιχειρήματα του τύπου "καλά, οι Ρωσίδες δεν ξέρουν πού έρχονται;" ή "είναι χαλαρών ηθών". Και αναρωτιέμαι πώς γίνεται κόσμος που βγαίνει και μιλάει για μετανάστες, όταν γίνεται μία κίνηση π.χ. το δικαστήριο της Τζίνας και της Καμέλιας και του λες "θα έρθεις;" να σου απαντάει "δεν μπορώ να τρέχω και παντού". Και κάθεσαι και λες τους ενδιαφέρει όντως; Γιατί έχω ακούσει και τρομερές καφρίλες στο θέμα του πελάτη, δηλαδή του συλ "έλα μωρέ, και τι θα κάνουν οι ανάπηροι;"...

(...)

Κτ.: Ό,τι είπα δεν έχει να κάνει με την αποδοχή αυτού του ρόλου, αλλά με το ότι θεωρώ ανεδαφικό να πιστεύεις ότι μπορείς να εξαλείψεις το φαινόμενο "πελάτης", βλέποντάς το σαν μια διαχωρισμένη λειτουργία. (...)

Όσον αφορά το σεξισμό, αυτό που θέλω να πω είναι ότι το ζήτημα έτσι κι αλλιώς δεν μπορεί να είναι το "πώς παλεύεις ενάντια στο σεξισμό μέσα στο χώρο". Αλλά το πώς εμείς, ως γυναίκες, αγωνιζόμαστε και για αυτό το ζήτημα, ευρύ-

τερα, θέτοντας το ζήτημα κοινωνικά, και επηρεάζοντας έτσι, φυσικά, και τον δικό μας χώρο -χωρίς να έχουμε καμία αυταπάτη βέβαια ότι αλλάζουν πράγματα από τη μια στιγμή στην άλλη ή ότι όταν απευθυνόμαστε στο δικό μας πολιτικό χώρο θα μας περιμένουν με ανοιχτές αγκάλες, λέγοντας "τι ωραία, εσάς περιμέναμε να έρθετε να μας την πείτε"... Με λίγα λόγια πιστεύω ότι βασικά είναι ευθύνη και των ίδιων των γυναικών, είναι δική μας υπόθεση η αυτοοργάνωση, η αλληλεγγύη, η συλλογικότητα σε σχέση με το πώς παλεύεται κοινωνικά το ζήτημα του σεξισμού και όχι ξεκομμένα. Όπως είπα και πριν είναι ζήτημα χειραφέτησης, δεν θα σε απελευθερώσει κάποιος άλλος. Δεν αντιστοιχεί να διαμαρτύρεσαι για μια κατάσταση αν δεν αγωνίζεσαι εσύ ή ίδια να την αλλάξεις... Και πιστεύω πως κάτι τέτοιο θα λειτουργούσε θετικά και για τους άντρες και για τις γυναίκες. Σ' έναν πατριαρχικό κόσμο καταπιέζονται και οι ίδιοι οι άντρες από τους ρόλους που υιοθετούν, που καλούνται να υιοθετήσουν, εγκλωβισμένοι όμως στο ρόλο του θύτη και όχι στο ρόλο του θύματος που αντιστοιχεί στις γυναίκες, και αυτό σίγουρα είναι μια τεράστια, ουσιαστική διαφορά.

ΒΙ.: Εντάξει, απλά είναι διαφορετικό να είσαι εγκλωβισμένος σ' ένα ρόλο που είναι "από τα πάνω" απ' ό,τι "από τα κάτω".

Α.: Η αλήθεια είναι ότι η έλλειψη γυναικείων ομάδων, αναρχοφεμινιστικών ομάδων, επιτρέπει μία υποχώρηση στο επίπεδο της κουλτούρας και συμπεριφορές απαράδεκτες, σεξιστικές, πράγματα που δεν υπήρχε τόσο έντονα σε άλλες εποχές.

ΒΙ.: Εγώ πάντως την εποχή που πολιτικοποιήθηκε τη δεκαετία του '90 δεν υπήρχαν ομάδες γυναικών...

Α.: Μιλάς για την εποχή μετά το "βιβλιοπωλείο των γυναικών", γιατί στις αρχές της δεκαετίας του '90 υπήρχε η δεύτερη ομάδα του "βιβλιοπωλείου των γυναικών", η οποία ήταν αναρχοφεμινιστική...

(...)

Υπάρχουν πάντως δύο διαφορετικές τάσεις: Ή θα εστιάζει κάποιος υπερβολικά στις δομές κυριαρχίας, αναιρώντας τις ατομικές ευθύνες, ή

εστιάζοντας στις ατομικές ευθύνες μπορεί να χάνει τον τρόπο με τον οποίο το σύστημα οργανώνει τις "επιθυμίες", τις καθοδηγεί. Σε ένα επίπεδο κίνησης και αγώνα αυτό σημαίνει το να μη στρέφεται τελικά ενάντια στο σύστημα, αλλά να εστιάζεις μόνο στις ευθύνες των ατόμων, να αποπροσανατολίζεσαι. Να απομακρύνεσαι δηλαδή από ένα επίπεδο συνολικής κριτικής των δομών και των σχέσεων εξουσίας και να μένεις σ' ένα μοριακό επίπεδο, όπου πια σιγά-σιγά αρχίζουν και αποσυνδέονται οι μορφές εξουσίας η μία απ' την άλλη, με αποτέλεσμα να χάνεσαι, να μένεις πια αποκλειστικά στο χώρο της ατομικής ευθύνης.

Σ' αυτό το σημείο θέλω να πώ, για τους άντρες που πηγαίνουν στα μπουρδέλα, στα στριπτιζάδικα κ.λπ. -δεν μου αρέσει ο όρος "πελάτης" και γενικά όλη αυτή η πολιτικώς ορθή ορολογία- ότι οι "επιθυμίες τους", και υπάρχουν μελέτες γι' αυτό που δεν έχω λόγο να τις αμφισβητήσω, διαμορφώθηκαν μέσα στα χρόνια και μεταλλάχθηκαν απ' το ίδιο το πατριαρχικό καπιταλιστικό σύστημα, μέσα απ' τη διαφήμιση, μέσα από την παραγωγή, γεγονός που άλλωστε επέτρεψε το πέραςμα απ' την παραδοσιακή στην καταναγκαστική πορνεία. Θυμάμαι για παράδειγμα μια εποχή στις αρχές της δεκαετίας του '80, όπου επικρατούσε ένας πουριτανισμός, όπου η πορνογραφία ήταν απαγορευμένη, ήταν του επιπέδου τσόντες στην Ομόνοια που κυκλοφορούσαν κρυφά... Και απ' τα μέσα της δεκαετίας του '80 και μετά ζήσαμε μία έκρηξη στο χώρο των life- style σεξιστικών περιοδικών, της κυριλέ πορνογραφίας, της προώθησης του προτύπου της "εξωτικής Ρωσίδας-καλλο-

νής", που διαμόρφωσε σε μεγάλο βαθμό και έκανε ακόμα πιο επιθετικές αυτό που ονομάζουμε "επιθυμίες" των αντρών. Και έτσι άνοιξε το έδαφος όταν οι συνθήκες το επέτρεψαν, με την κατάρρευση των χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ, με τους πολέμους, την παγκοσμιοποίηση κλ.π. για να ριζώσει και να εξαπλωθεί η καταναγκαστική πορνεία. Γιατί ναι μεν η πατριαρχία είναι διαχρονική, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι μένει στάσιμη, μετεξελισσεται κι αυτή σε συνδυασμό με τον καπιταλισμό.

(...)

Όταν πάντως αγνοείς τις δομές και μένει μόνο το πώς εσωτερικεύονται οι σχέσεις εξουσίας, κινδυνεύει ο αγώνας μας να αποπροσανατολιστεί. Όπως είχε αποπροσανατολιστεί, δυστυχώς, ο αγώνας του αυτόνομου γυναικείου κινήματος από κάποια στιγμή και έπειτα.

[σημ. στην Βι.]: Γι' αυτό κι όταν εσύ μπήκες στο χώρο δεν βρήκες γυναικείες ομάδες. Διότι οι περισσότερες πήγαν σπίτια τους, άλλες εξαγόρασαν το φεμινισμό με διάφορες επιδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, και άλλες, εξαιτίας ακριβώς αυτής της κατάστασης, έπαψαν, κακώς βέβαια, να μιλούν για το γυναικείο ζήτημα.

Βι.: Πάντως όταν βλέπεις ένα φαινόμενο να γίνεται τόσο μαζικό, δεν είναι τόσο ατομικές επιθυμίες...

Α.: Εγώ είπα ότι καθοδηγούνται και διαμορφώνονται από το σύστημα αυτές οι "επιθυμίες"...

ΒΙ.: Είναι κάτι που ξέχασα να πω πριν στην κουβέντα. Εδώ, στην Ελλάδα, το trafficking αναπτύχθηκε κυρίως για να ικανοποιήσει τον αγροτικό πληθυσμό, διότι δεν είχε καθημερινή πρόσβαση στα μπουρδέλα. Σε όλες τις περιοχές υπήρχαν κάποια, αλλά κυρίως ήταν στις πόλεις, ειδικά στην Αθήνα και τον Πειραιά. Οπότε για τους αγρότες δεν ισχύει τόσο ότι η κουλτούρα τους διαμορφώθηκε από τις τσόντες. (...) Η διαπαιδαγώγησή τους έγινε κυρίως μέσα από τα μαζικά περιοδικά, όπως το Κλικ και το Nitro.

Κτ.: (...) Είχε δημοσιευτεί παλιότερα στο Αναρχικό Δελτίο ένα κείμενο για τη σεξουαλική κακοποίηση γυναικών και παιδιών στις σύγχρονες συνθήκες, και ανέλυε το πώς αυτό σχετίζεται με τους αποκλεισμούς, τη φτώχεια, την εξαθλίωση. Μιλούσε για τη συμμετοχή των προλετάρων σε αυτά τα φαινόμενα. Τουλάχιστον για μένα αυτό το κείμενο είχε δώσει απαντήσεις σε προβληματισμούς που είχα. Οφείλεται δηλαδή και στη βία που δέχονται αυτά τα στρώματα, στην ταξική καταπίεση... Νομίζω ότι το σύστημα βασίζεται πάρα πολύ σε αυτό, στην αλλοτρίωση, στην εσωτερική καταπίεση της βίας και την εκτόνωσή της από τον έναν στον άλλο, ανάλογα με το ποιος είναι κάθε φορά ο πιο "αδύναμος". Και επειδή αυτός ο μηχανισμός, η συνθήκη εκφασισμού της κοινωνίας είναι που συντηρεί τέτοια φαινόμενα, όπως είναι η καταναγκαστική πορνεία, θεωρώ πολύ σημαντι-

κό στοιχείο του αγώνα μας ότι πάντα προτάσσουμε την αλληλεγγύη ανάμεσα στους καταπιεσμένους και τη συλλογική αντίσταση, σε αντίθεση με τα προτάγματα της εξατομικευσης, που είναι κυρίαρχα και θέτουν ως επιδίωξη για τον καθένα, και ως προϋπόθεση για την υποταγή του, την επίπρωμάτων αναζήτηση μιας θέσης στην κοινωνική ιεραρχία.

Χωρίς να σημαίνει ότι δεν χρειάζονται συγκεκριμένες απαντήσεις, πιστεύω ότι κάθε αγώνας που προτάσσει την αλληλεγγύη μεταξύ των καταπιεσμένων, γυναικών και αντρών, ντόπιων και μεταναστών, απέναντι στους κοινούς τους δυνάστες, το κράτος και τα αφεντικά, είναι μια απάντηση, ένα εμπόδιο στη συνθήκη του κοινωνικού κανιβαλισμού που αναφέραμε πρωτύτερα. (...)

-Μ.: Το φαινόμενο της καταναγκαστικής πορνείας είναι συνάρτηση της έντασης της καπιταλιστικής αγριότητας όσο και της έντασης της γυναικείας καταπίεσης. Γεννιέται από αυτές και τις τροφοδοτεί, τις ανανεώνει. Και αυτή η σύνδεση έχει σημασία να θίγεται. Η σημερινή συζήτηση μπορεί να κλείνει, να φτάνει προς το τέλος της, αλλά σε ό,τι αφορά τη σύνδεση αυτών των δύο, μία συζήτηση ανοίγει, και εκεί έγκειται η αξία μιας τέτοιας κουβέντας.

(...)

Η μπροσούρα "Η καταναγκαστική πορνεία - δουλεμπόριο μεταναστριών ως πτυχή του εξουσιαστικού, καπιταλιστικού και πατριαρχικού κόσμου" περιλαμβάνει τις γραπτές εισηγήσεις και τη συζήτηση που ακολούθησε στην εκδήλωση η οποία πραγματοποιήθηκε στις 27 Σεπτέμβρη 2006 στην κατάληψη Λέλας Καραγιάννη 37, από πρωτοβουλία συντροφισσών της ανοιχτής συνέλευσης αναρχικών - αντιεξουσιαστών. Εκδόθηκε το Μάρτη του 2007 σε 1.000 αντίτυπα από συντρόφισσες της αναρχικής συλλογικότητας "Κύκλος της Φωτιάς".

Η ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΠΟΡΝΕΙΑ - ΔΟΥΛΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΡΙΩΝ

ως πτυχή του εξουσιαστικού, καπιταλιστικού
και πατριαρχικού κόσμου

Τη δεκαετία 1990-2000, περίπου 85.000 γυναίκες οδηγήθηκαν στην καταναγκαστική πορνεία στην Ελλάδα, περνώντας θυράτα του πιο καλά οργανωμένου κυκλώματος. Του κράτους που με τους νόμους και τους μηχανισμούς του υποθαλπει τα σύγχρονα σκλαβοπάζαρα, και του καπιταλισμού που μετατρέπει τους ανθρώπους σε αναλώσιμα εμπορεύματα. Ενός νοσηρού συστήματος που βασιζέται στην εξουσία του ανθρώπου πάνω σε άνθρωπο και γεννά τον κοινωνικό κανιβαλισμό.

Οι γυναίκες αυτές κρατούνται σε "ασφαλείς" φυλακές, υφίστανται συνεχείς βιολογικούς, ταπεινώσεις και βασανιστήρια, και μεταπωλούνται μέχρι την τελική λεηλασία του σώματος και της ίδιας της ύπαρξής τους. **Η ΣΙΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΕΝΟΧΗ!**

ΕΚΔΗΛΩΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ "ΠΟΡΝΕΣ"

(PROMISED LAND)

στην κατάληψη Λέλας Καραγιάννη 37

Τετάρτη 27 Σεπτέμβρη, 8μ.μ.

πρωτοβουλία συντροφισμών από την ανοιχτή
συνέλευση αναρχικών - ανηξουσιαστών